

Leto XIX. Stev. 113
DIREKTOR BORBE
VLAJKO BEGOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
MIROSLAV VITOROVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka. — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

DESETLETNICA DRŽAVNE VARNOSTI

Moč Državne varnosti je v tem, ker je organ ljudstva v službi socialistične skupnosti

Govor Svetislava Stefanovića na svečani akademiji v Beogradu

Ob proslavi desetletnice ustanovitve UDV je bila sinoči na Kolarčevi univerzi v Beogradu slovesna akademija. Akademiji so prisostvovali tovariši: Edvard Kardelj, Aleksander Ranković in Svetozar Vukmanovič, člani Izvršnega sveta FLRJ, predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, državni tajnik za narodno obrambo generalni polkovnik Ivan Gošnjak, načelnik generalštaba JLA Peko Dapčević z generali JLA, predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj, predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić, predsednik Izvršnega sveta LR Srbije Jovan Veselinov s člani Izvršnega sveta, predsednik Srbske akademije znanosti Aleksander Belić, številni visoki državni in politični voditelji ter kulturni in javni delavci.

Prihod tovarišev Edvarda Kardelja, Aleksandra Rankovića, Svetozarja Vukmanovića in Moše Pijade na akademijo so prisotni pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem. Zatem je imel tovariš Svetislav Stefanović, državni tajnik za notranje zadeve FLRJ, referat »O desetletnici ustanovitve državne varnosti«.

Najprej je govoril o prvih začetkih organizacije državne varnosti, ki se je skupaj s slavno ljudsko armado razvijala in kovala v ognju narodnoosvobodilne borbe in postala otrok naše revolucije. Zunanji svet navadno gleda na okupacijo Jugoslavije samo z vojaške in politične strani, ne upošteva pa tistih sil, ki so delovale za javnost nevidno in omogočale hitro podjarmljenje naše dežele. Okupator je razvil široko omrežje obveščevalne in protiobveščevalne službe. Pri tem so mu pomagali mnogi domači izdajalci. Prva naloga te službe je bila pobiti vse aktivne člane KP, voditelje in organizatorje vstaje.

Prvi organi zaščite ljudstva
Hkrati z vzpostavitvijo prvih komandnih mest in narodnoosvobodilnih odborov so bili ustanovljeni tudi prvi izvršni organi: ljudska straža, partizanska straža, ljudska milica in ljudska zaščita. V časniki »Delo« je tovariš Kardelj septembra 1941 pisal: »V vsaki vasi in naselju je treba ustanoviti organizacijo vaške zaščite, ki bo z orožjem v rokah ščitila slišen hišo in slihernega Slovenca pred nasiljem okupatorja... Vsi pošteni in zavedni Slovenci morajo sodelovati v teh vaških zaščitah.« Razen

A. Ranković odlikovan z Redom junaka socialističnega dela

Ob praznovanju desetletnice ustanovitve Uprave državne varnosti je bil podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković za izredne zasluge v družbeni, državni in dejavnosti splošnega značaja za graditev socializma ter za krepitev moči in ugleda Federativne ljudske republike Jugoslavije z ukazom predsednika Josipa Broza-Tita odlikovan z redom junaka socialističnega dela.

Vremensko poročilo hidrometeorološke službe LRS

Stanje dne 12. maja 1954 ob 7. uri Medtem ko se je skandinavske področje visokega zračnega pritiska razširilo do Alp, se obnem krepki azorsko področje visokega zračnega pritiska, tako da se ustvarja med njima most preko Francije. V splošnem je po vsej Evropi lepo, suho vreme. Po vsej Jugoslaviji je bila do polne temperatura med 15 in 20 stopinj Celzija, na Primorskem in ob Jadranu pa do 23 stopinj Celzija. Vremenska napoved za četrtek, dne 13. maja: Lepo vreme, čez dan predvsem v planinskih predelih, povčasna oblačnost s plohami v popoldanskem času. Zjutraj po kotlinah megla. Temperatura ponoči okrog 6 stopinj, na Primorskem okrog 12, ponevni med 20 in 23 stopinj Celzija. Kako kaže vreme do nedelje: Pretežno lepo vreme s plohami v popoldanskem času, predvsem v planinskih predelih, ki bodo postopno posušile. Dnevna temperatura nad 20 stopinj Celzija.

OZN naslednje naloge: »Oddelek za zaščito ljudstva mora postati čvrsta opora naše vojske in državne oblasti v boju proti okupatorju in vsem njegovim hlapcem. Organi OZN morajo biti najdoslednejši zaščitniki in čuvarji pridobitev narodnoosvobodilne borbe. Stroga in neizprosna nasproti sovražnikom, pravična nasproti vsakemu poštemu človeku mora OZN postati najpri- ljubljenejša organizacija med našim ljudstvom.«

Te besede svojega prvega načelnika so organi OZN v celoti sprejeli in na njih zagovarjali svoje delo. Decembra 1944 je bila ustanovljeno poverjeništvu za notranje zadeve kot vrhovni izvršni organ Narodne osvoboditve Jugoslavije za notranje posle na področju vse države.

Uničevanje banditskih skupin po vojni
V nadaljevanju svojega referata je tov. Stefanović govoril o delu državne varnosti v obdobju

varnosti so s tov. Aleksandrom Rankovićem na čelu takrat z največjim uspehom izpolnili svoje naloge. Uničili in onemogočili so za dejavnost kakih 12.000 četniških, ustaških, nedičevskih, ljotičevskih in raznih drugih banditov. Največji uspeh pa so dosegli, ko so prijeli Draža Mihailovića, največjega zločinca in izdajalca srbskega naroda. Kanalu je ostalo v vsej državi samo še kakih 20 ustašev in četnikov. Tako je bilo naše ljudstvo rešeno banditov, ki se ga mučili in izžemali.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik Tito pripadnikom UDV

Bled, 12. maja — Predsednik republike Josip Broz-Tito je poslal prek državnega tajništva za notranje zadeve pripadnikom UDV tole brzojavno čestitko:

»Ob desetletnici ustanovitve UDV naše socialistične domovine pošiljam tople čestitke in pozdrave vsem njenim pripadnikom. Ob tej priložnosti naj poudarim velikansko in naporno delo pripadnikov UDV za obvarovanje pridobitve naše ljudske revolucije in nemoten napredek naše socialistične domovine. To naporno in zvesto službo visoko cenijo vsi naši delovni ljudje, vsi, ki jim je pri srcu izgraditev socializma. Ob tej priložnosti izražam svojo željo in globoko prepričanje, da bodo organi državne varnosti FLRJ to svojo nalogo tudi v prihodnje vselej z uspehom in zavestno izpolnjevali.«

zantske akcije, sabotaže, napade na sovražnika itd.

Po napotkih CK KPJ in Vrhovnega štaba partizanskih odredov v Srbiji je bila takoj v začetku v sodelovanju z narodnoosvobodilnimi odbori organizirana obveščevalna služba. Povezala se je z ljudstvom in imela važno vlogo v zbiranju podatkov o gibanju sovražnih enot, o dejavnosti vohunov in sodelavcih okupatorja. Tej službi je treba pripisati, da so se partizanske enote ognile mnogim presenečenjem, ki jih je sovražnik pripravil. KPJ je organizirala tudi obveščevalno službo na zasedenem ozemlju, zlasti po večjih mestih. Sredi Ljubljane je imela ta služba svoj arhiv in kartoteko, preiskovala je stanovanja, aretirala in kaznovala narodne izdajalce itd.

Vrhovni komandant narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Tito je 2. decembra 1942 izdal naredbo o združitvi vse obveščevalne službe. V naredbi je bila natančno določena organizacijska struktura te službe za osvobojeno in neosvojenno ozemlje, zlasti pa za operativne vojaške enote. V začetku leta 1943 je bila pri Vrhovnem štabu vzpostavljena komisija za pobiranje pete kolone in terorizma, ki je organizirala boj proti okupatorjevim vohunom in petokolonašem, proti ustaškim ter četniškim teroristom.

Ustanovitev Oddelka za zaščito ljudstva

Na III. zasedanju AVNOJ so bili položeni temelji naše družbene in državne ureditve. V takšnih razmerah je tov. Tito 13. maja 1944 izdal naredbo, po kateri je bil pri poverjeništvu za narodno obrambo Nacionalnega odbora osvoboditve Jugoslavije ustanovljen oddelek za zaščito ljudstva (OZN). Naloga OZN je bila politična obveščevalna in protiobveščevalna služba na zasedenem in osvobojenem ozemlju ter protiobveščevalna služba v vojski. Tov. Ranković je v svojih napotkih 18. maja 1944 določil

osvobajanja dežele in zmage ljudske revolucije. Mnogi sovražniki so, videč, da se jim bliža konec, mobilizirali vse sile za zadnji odpor. Takrat je bila glavna naloga državne varnosti, podpirati vojaške operacije, v zaključnih bojih za osvoboditev dežele odstraniti iz ljudske vojske sovražne elemente, ki so se takrat vtihotapljali v njene vrste, da bi se skrili ali da bi jo od znotraj izpodkopavali. Po vsej deželi je bilo treba loviti sodelavce okupatorja, izdajalce in vojne zločince.

V prvih povojnih letih so čakale organe UDV, Ljudsko milico in Korpus narodne obrambe najtežavnejše in najbolj zamotane naloge. Sovražnik je bil razbit, toda še ne do kraja. Ostanke okupatorjevih pomagačev in izdajalcev v zadnjih trenutkih niso izbirali sredstev. Organi državne

TEŽAVE FRANCOŠKE VLADE

Lanielova posvetovanja

Pariz, 12. maja. Predsednik vlade Laniel se je danes posvetoval z voditelji vladne večine v zbornici. Ob koncu sestanka so voditelji parlamentarnih skupin vladne večine dejali samo, da so v celoti proučili politični, diplomatski in vojaški položaj.

Glede zaupnice vladi so nekateri parlamentarni voditelji pripomnili, da le-ta ni v zvezi z vprašanjem, ali bodo ustanovili koordinacijsko komisijo za proučevanje indokitajskega vprašanja, ker taka komisija sodi v izključno pristojnost parlamenta. Zbornica bo povedala svoje mnenje o tem šele po glasovanju o zaupnici.

V zunanjepolitičnem odboru francoske zbornice je davi predsednik odbora Daniel Mayer poročal o razgovoru s predsednikom vlade Lanielom. Mayer je vprašal Laniela, ali je francoska vla-

Tako je predlagal predstavnik Bao Dajevega Vietnamskega združenih držav Indokine

Predstavnik Bao Dajevega Vietnamskega združenih držav Indokine je predlagal, naj bi oba predloga tako francoskega kot Ho Si Minhovega imeli za osnovo razprave o vojaški rešitvi spopada v Indokini. Hkrati je zahteval, naj bi politično rešitev v Indokini poiskali na temelju enostranskega in izključnega priznanja Bao Dajeve vlade. Tej vladi bi po mnenju Bao Dajevega predstavnika Gien Kok Dina bilo treba zaupati izvedbo volitev, katere bi nadzorovali mednarodni organi. Novo

Anthony Eden prihajajo na konferenco

vlado pod Bao Dajevim vodstvom pa bi sestavili na temelju izida volitev. Načrt Bao Dajevega predstavnika predvideva vključitev pripadnikov Ho Si Minhove vojske v redne Bao Dajeve enote, in sicer na temelju procedure, ki bi jo bilo treba naknadno določiti. Na koncu je Ngien Kokdin zahteval mednarodna poročstva za zagotovitev nedotakljivosti in suverenosti vietnamske države. Pojasnjuje svoj načrt je Bao Dajev zunanji minister dejal, da je njegova delegacija pripravljena proučiti vse predloge, ki so bili doslej sproženi glede vojaško-tehničnih načinov za ustavitve sovražnosti, da pa pri tem odločno nasprotuje vsakemu predlogu, ki bi »posredno ali neposredno, trajno ali začasno privedel do razdelitve dežele.«

Posvet francoske vlade

Pariz, 12. maja (Reuter). — Francoska vlada je obravnavala predloge vietnamske delegacije za prenehanje vojne v Indokini. O sklepih te seje bodo obvestili Bidaulta.

Ministri so obravnavali tudi: najnovejšo izjavo zunanjega ministra Dullesa o Indokini. V uradnem poročilu, ki je bilo objavljeno po zaključku seje, je rečeno samo to, da je državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Maurice Schuman predložil vladi popolno sporočilo o pogajanjih v Zenevi.

EISENHOWERJEVA TISKOVNA KONFERENCA

»Odločno in z optimizmom«

bi morali po mnenju predsednika ZDA gledati položaj v Indokini

Washington, 12. maja (AFP) Predsednik ZDA Eisenhower se je na svoji današnji redni tiskovni konferenci dotaknil vprašanja Indokine. Na položaj v Indokini bi morali gledati »odločno in z optimizmom«, je dejal Eisenhower ter pripomnil, da npa, da bodo tri združene države Indokine izrazile željo pridružiti se organizaciji kolektivne obrambe jugovzhodne Azije.

Eisenhower se je dotaknil večerajšnje Dullesove izjave, da ZDA ne bi opustile obrambe jugovzhodne Azije celo tedaj, če bi bila Indokina izgubljena, ter dejal, da je Dulles govoril le o ukrepih ZDA, če bi se pripetila za nevarnemu svetu škodljiv dogodek. Na vprašanje novinarjev, ali ZDA po padgu Dien Bien Fuja sodijo, da bi utegnili ustvariti obrambo jugovzhodne Azije brez Indokine, in ali menijo, ali je to ozemlje še vedno nujno potrebno,

je Eisenhower odgovoril, da je Indokina narvse pomembna, in da je vodilno načelo kolektivne varnosti v jugovzhodni Aziji, izogniti se »verzižni reakciji, ki bi utegnila povzročiti padec Indokine.«

Eisenhower je to »verzižno reakcijo« primerjal z domnami, ki padejo vse, če pade ena izmed njih. »Domine je treba razporediti tako, da lahko vzdrže padec ene izmed njih,« je pripomnil na koncu predsednik ZDA.

Dulles se bo vrnil v Ženevo?

New York, 12. maja. (Tanjug.) »New York Post« poroča, da je predsednik ZDA Eisenhower pooblastil zunanjega ministra Dullesa, da se lahko vrne v Ženevo, kadar bo presodil, da je za to napočil čas.

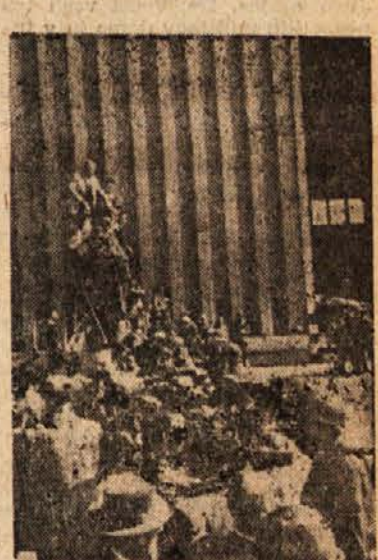
TRETJA ZENEVSKA SEJA O INDOKINI

Francoski in Ho Si Minhov predlog - osnova

Tako je predlagal predstavnik Bao Dajevega Vietnamskega združenih držav Indokine

Zeneva, 12. maja. (Tanjug.) Pod predsedstvom britanskega predstavnika Edena se je začela danes v Palači narodov tretja seja azijske konference, posvečena vprašanju Indokine. Prvi govornik na današnji seji je bil zunanji minister Bao Dajeve vlade.

Predstavnik Bao Dajevega Vietnamskega združenih držav Indokine je predlagal, naj bi oba predloga tako francoskega kot Ho Si Minhovega imeli za osnovo razprave o vojaški rešitvi spopada v Indokini. Hkrati je zahteval, naj bi politično rešitev v Indokini poiskali na temelju enostranskega in izključnega priznanja Bao Dajeve vlade. Tej vladi bi po mnenju Bao Dajevega predstavnika Gien Kok Dina bilo treba zaupati izvedbo volitev, katere bi nadzorovali mednarodni organi. Novo

Mnogi kinooperaterji čakajo prihod delegatov

pred začetkom seje o Indokini in po sestanku strokovnjakov zahodnih delegacij z delegati Francije, Laosa, Kambodže in Vietnamskega združenih držav Indokine.

Papagos o balkanskem sporazumu

Atene, 12. maja. (Tanjug.) V intervjuju nekemu ameriškemu časniku, ki ga je priobčil vladni »Apogee« je ministrski predsednik Papagos med drugim dejal:

»S posebnim veseljem smo sprejeli zamisel, da bi politični sporazum med tremi državami razširili v tesnejši vojaški sporazum. Pristojni organi treh vlad še proučujejo najprimernejšo obliko takega sporazuma, ki bi povsem ustrezal načelom severnoatlantskega pakta, ne da bi količnik škodoval obveznostim Grčije in Turčije do atlantskega pakta. Nasprotno, napravil bi jih uspešnejše v prid severnoatlantski organizaciji.«

Diplomatski stiki Bonn-Moskva

Bonn, 12. maja — Na dnevnem redu političnih razgovorov v Bonnu je čedalje bolj pogosta tema o vzpostavljanju diplomatskih odnosov med Bonn in Moskvo. Današnji nemški tisk je poročal, da namerava narodni poslanec Fleiderer (liberalni demokrat) odpotovati v Moskvo s skupino narodnih poslancev. »Kölnische Rundschau« piše, da bo tamkaj navezal stike z »ruskim Rdečim križcem«.

V bonnskih političnih krogih sodijo, da je vzpostavljanje diplomatskih stikov med Bonn in Moskvo v načelu urejeno.

Spet sedem sto Tržačanov v Avstralijo

Trst, 12. maja. (Tanjug.) Danes je iz tržaške luke odplula prekooceanska ladja z več kot 700 Tržačani, ki so zaradi splošne gospodarske krize in brezposelnosti primorani preseliti se v Avstralijo. Iz cone A se je doslej izselilo 2100 ljudi.

Organ ljudstva v službi socialistične skupnosti

Govor Svetislava Stefanovića na svečani akademiji v Beogradu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Novo fašistične in diverzantske skupine in dejavnost bivših politikov

Z uničenjem oboroženih skupin raznih banditov v naši državi so splavale po vodi tudi vse nade emigracije in reakcionarnih krogov v tujini. Zato so si razni vojni zločinci v emigraciji na vse kriplje prizadevali, da bi organizirali nove fašistične, vohunske in teroristične skupine. Toda budnost organov državne varnosti jim je vse račune prekrizala.

V tem obdobju so se s temi sovražnimi elementi in skupinami povezali tudi bankrotirani voditelji bivših meščanskih strank. Tako so vzpostavili razredno enotnost misli in akcije vseh sovražnikov nove Jugoslavije pod pokroviteljstvom in čestu na čelu z raznimi reakcionarnimi krogi v tujini. Vsi ti politikanti so se po napotkih emigracije na Zahodu sestajali in posvetovali o ustanovitvi »demokratskega bloka«, »kmečkega bloka«, »srbske fronte« itd. Ker pa se jim to ni posrečilo, so iskali nove oblike boja. Resolucija Informbiroja in agresivni pritisk tega bloka na našo državo, sta dala nekaterim samozanimim voditeljem bivših meščanskih strank povod za oživljanje sovražne dejavnosti. Začeli so se organizirati, da bi bili pripravljeni na dogodke. Na to njihovo dejavnost je vplivala tudi sovjetska obveščevalna služba prek svojih agentov.

Dejavnost jugoslovanske emigracije

Ko so ti elementi izgubili sleherni oporo med ljudstvom, so se še naprej naslanjali na jugoslovansko emigracijo v tujini. Znane so njihove zveze ter razni kanali in pota, po katerih so pošiljali lažna poročila o stanju v naši državi ter sprejemali naročila in napotke za sovražno dejavnost. Iz takšnega vira v tujini je prišlo tudi nedavno poročilo »pripravljalnega odbora za organiziranje socialistične stranke Jugoslavije«. Dejavnost vseh teh propadlih politikov doma in v tujini, ki so se spremenili v čisto navadno tujo agenturo, v obrekovalce in izdajalce svojega naroda, je zdaj bolj kakor kdajkoli obsojena na neuspeh. Njihove neuspehe je treba predvsem pripisati visoki patriotični zavesti ter moralni in politični enotnosti državljanov naše dežele in dejavnosti organov državne varnosti.

Potem je tov. Stefanović govoril o sovražni dejavnosti visokega katoliškega klera. Po osvoboditvi so malone vsi katoliški škofje postali sovražniki nove Jugoslavije. V raznih oblikah sovražno delujejo in skušajo pritegniti v svojem rovarjenju vsa katoliška duhovščina. S pastirskimi pismi in pridigami obrekujejo ljudsko oblast in širijo sovražno propagando v tujini. Delu katoliške duhovščine pomagajo pri tem tudi odpadniške skupine in vohunska središča v tujini.

Vatikan se vmešava v notranje zadeve naše države

Naša ljudska oblast in država dosledno uveljavljata načelo svobode vesti in veroizpovedi. V tem smislu je izšel tudi zakon o ureditvi položaja verskih skupnosti v Jugoslaviji. V tem, ko pa za znaten del nižje katoliške duhovščine sodeluje z ljudskimi oblastmi pri obravnavanju vsakdanjih vprašanj glede razmerja med Cerkvijo in državo, večje število škofov na ukaz iz Vatikana nasprotuje slehernemu sodelovanju z ljudskimi oblastmi. Ta del duhovščine, ki noče izkoristiti Cerkve v politične namene, je organiziran v stanovskih društvih. Toda Vatikan napenja vse sile, da bi tem društvom dejavnost onemogočil. Mnoge njihove člane je že zadela

Proslava desetletnice Državne varnosti v Ljubljani

Ljubljana, 12. maja. Nocoj je bila v dvorani Filharmonije svečana proslava desetletnice Državne varnosti.

Proslavi so prisostvovali predsednik Ljudske skupščine Miha Marinko, organizacijski sekretar CK KPS Vida Tomšič, predsednik Izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher s člani Sveta, generalni podpolkovnik Radivoj Jovanović, predstavniki Socialistične zveze, Mestnega ljudskega odbora ter mnogi kulturni in javni delavci, pripadniki UDV, JLA in Ljudske milice.

Goste je pozdravil državni sekretar za notranje zadeve Slovenije Mitja Ribičič, ki je govoril o razvoju organov Državne varnosti v Sloveniji. Po govoru tovariša Ribičiča je bil izveden umetniški spored. M. B.

najstrožja cerkvena kazen samo zato, ker so se v korist katoliške Cerkve zavzemali za bolj pozitivne in bolj lojalne odnose nasproti ljudski oblasti. Tudi v vprašanju duhovniških društev in v drugih primerih se Vatikan vmešava v notranje zadeve naše države in prepoveduje katoliškemu episkopatu, da bi karkoli storil za ureditev odnosov med Cerkvijo in državo.

Skraini čas je že, je rekel tov. Stefanović, da se katoliški episkopat v Jugoslaviji vpraša, ali so njegovi člani člani te države, dokleje bodo slepo orodje, dokleje bodo delali za tuje koristi in dokleje bodo sovražniki naše države proti njeni nacionalni neodvisnosti in svobodi?

Razbitih je bilo nad 1000 vohunskih središč

Tov. Stefanović je potem govoril o uspehih državne varnosti med narodnoosvobodilno borbo in po njej. Kako srdit je bil boj za našo mlado službo, je rekel, nam najbolje pokaže dejstvo, da je delovalo takrat na področju naše države 669 nemških vohunskih središč, razen tega pa cela vrsta kamufliranih obveščevalnih organizacij, ki jih je bilo zelo mnogo, tako da je bilo vseh središč nemškega vohunstva nad 1000. Delovali so tudi 102 italijanski vohunski središči. To močno obveščevalno službo in njene pripadnike je bilo treba razkinkati in kaznovati, ne samo zaradi njene zločinske dejavnosti med vojno, marveč tudi zato, ker so se njeni pripadniki znova aktivirali in nadaljevali sovražno dejavnost proti novi Jugoslaviji. Iz njihovih vrst so se rekrutirali vohuni drugih tujih agentov.

Uspehi državne varnosti so omogočili miren razvoj Jugoslavije

Naša služba varnosti je izpolnila veliko in častno nalogo do svoje domovine, ko je uničila okupatorsko obveščevalno omrežje in sicer: 7159 agentov nemške obveščevalne službe, 1283 italijanske, 378 madžarske in 60 bolgarske obveščevalne službe. Vse smo z velikimi napori odkrili in izročili sodišču.

Potem je tov. Stefanović poudaril, da socialistična Jugoslavija, svobodna, neodvisna in napredna dežela ni šla v račun nekaterim reakcionarnim krogom v posameznih deželah. Začeli so pošiljati v našo državo ustaške in četniške teroriste ter diverzante. Razen skupine Kavrana in Ljube Miloša so organi državne varnosti izsledili in aretirali 793 teroristov in diverzantov. Uspešno so razkinkovali tudi dejavnost tujih obveščevalnih služb. Izsledili in onemogočili so 2042 vohunov in obveščevalcev, tako da so sovražna obveščevalna središča draga plačala svoje naklepe proti narodu Jugoslavije.

Moč varnostne službe

Komunistična partija in tovariši Tito, je rekel tov. Stefanović, sta nas vzajala, da brezmejno ljubimo našo ljudstvo in svojo domovino, da jim do kraja služimo v boju proti vsakomur, ki bi kakorkoli poskušal ogroziti velike pridobitve naše narodnoosvobodilne borbe. V tem se služba in organi varnosti v naši državi razlikujejo od varnostne službe v drugih deželah, zlasti informbirojskih deželah. Kjer je ta služba podrejena lastnim koristim, tam se je morala spreminjati v birokratsko organizacijo, stoječo nad vso družbo.

Potem je tov. Stefanović govoril o tistem obdobju razvoja naše dežele, ko se je pojavil nov sovražnik, kot največja nevarnost za pridobitve naše ljudske revolucije in narodno neodvisnost, namreč Informbiro. Poudaril je, da ta novi sovražnik organov državne varnosti ni mnogo presenetil in da jih tudi ni našel nepripravljen. Že davno pred resolucijo Informbiroja se je pripravljala napad na našo državo. V tujini so s snubili za agente naše državljanke ter pripadnike fašističnih in izdajalskih vojaških formacij za boj proti novi Jugoslaviji. Primer Arse Jovanovića, Vlade Dapčevića, Pere Popivode, Andrije Hebranga in drugih agentov jasno govore o sovražnih naklepih sovjetskih kmarjev proti naši državi.

Prijeti vohuni informbirojskih dežel

V ta boj so posegle vse informbirojske dežele, tako da je dobila obrekovalna in subverzivna gonja proti naši državi fantastičen obseg. Naše diplomatske predstavnike so izgnali in aretirali. Pri nas so pustili diplomatske predstavnike, ki jim je bila vohunska dejavnost malone edino opravilo. Njihovo glavno oporišče za sovražno delo pa je bilo kakih 7000 belogardistov, emi-

grantov, zaradi česar smo malone vse izselili iz naše države. Z vohunstvom se je ukvarjalo 143 ljudi. Ti predstavniki so snubili 362 ljudi. Varnostna služba je odkrila in polovila 1137 agentov, ki jih je poslalo k nam 90 diverzantskih in vohunskih središč iz sosednjih dežel. Samo na mejah smo aretirali 365 oboroženih teroristov in vohunov. Od julija 1948 do 1. maja 1954 so informbirojske dežele povzročile na naših mejah 7877 incidentov.

Čeprav so se lani odnosi med našo državo in sovjetskim blokom nekoliko normalizirali, moramo vendar poudariti, da za našo varnostno službo še ni popolne normalizacije, ker iz teh dežel še zmeraj pošiljajo k nam oborožene tolpe. Vseh agentov naša varnostna služba še ni izsledila in aretirala.

Žrtve v službi ljudstvu

Potem je tov. Stefanović rekel, da je v boju proti sovražnikom od osvoboditve žrtvovalo življenje 548 pripadnikov korpusa narodne obrambe, 337 pripadnikov LM, 17 granicarjev ter 85 oficirjev in uslužbencev Uprave državne varnosti, med njimi tudi narodna heroja Pane Djukić in Djuro Bošković. Požrtvovalnost in junaštvo teh padlih tovarišev nam bo svetel vzgled, kako se je treba boriti in žrtvovati za srečnejšo bodočnost našega ljudstva in za socializem.

Potem ko je poudaril vlogo in napore organov javne varnosti v izpolnjevanju nalog ter njihove uspehe pri odkrivanju krivcev vseh vrst kaznivih dejanj, je tov. Stefanović rekel, da je čedalje manj primerov aretacij in kazenskih postopkov, da smo dobo preiskovalnega zapora skrčili, kar dokazuje, da so organi javne varnosti uspešno uveljavljali tudi zaščito temeljnih pravic državljanov.

V resoru notranjih zadev birokratizem ni mogel pogrniti korenin

Na koncu referata je tovariš Stefanović rekel, da so velike družbene spremembe kot posledica razvoja socializma in socialistične demokracije v naši državi povzročile tudi ustrezne spremembe v vsem našem državnem aparatu, torej tudi v organizaciji notranjih zadev. Ni dvoma, da je bil stari način upravljanja od državnega aparata obremenjen z birokratskimi težnjami. Te težnje smo spoznali in pravočasno ukrenili vse potrebno, da se v našem resoru ne bi razvile. Zlasti tovariši Ranković je na konkretnih primerih dan za dnem ostril boj proti birokratizmu ter opozarjal na njegove škodljive družbene in politične posledice. Pri tem smo zmeraj imeli pred očmi Sovjetsko zvezo, kjer se je državni aparat kot organ upravljanja spreminil v organ nasilja nad družbo. Takšnemu boju, takšnemu vodstvu in vzgoji kadrov se moramo zahvaliti, da lahko zdaj ugovorimo, da v resoru notranjih zadev birokratizem ni mogel pogrniti korenin.

Potem je tov. Stefanović rekel, da je bila Uprava državne varnosti v skladu s splošnim razvojem družbene in splošne skupnosti v drugi polovici leta 1952 prevedena z vojaške na civilno formacijo in da je bila iz istih razlogov reorganizirana tudi LM. Ukinišli smo poverljivstva za notranje zadeve v mestih in okrajih ter vzpostavili sekretariate, kar pomeni važen korak v demokratizaciji in decentralizaciji državnega aparata. Za te in druge važne organizacijske ukrepe smo se lahko odločili predvsem zato, ker smo konsolidirali naš družbeni in državni red, razširili socialistično demokracijo, dvignili socialistično zavest in državljanstvo samodisciplinno ter strokovno izsolali kader državne varnosti.

Krepitev zakonitosti

in zaščite državljanov pravic

Kakor doslej bo tudi v prihodnje glavna naloga organov notranje varnosti zaščita državne varnosti in javnega reda ter krepitev zakonitosti in zaščita pravic državljanov in nedotakljivost osebnosti. S tem, da bodo uslužbenci sekretariata za notranje zadeve izpolnjevali te velike dolžnosti in častne naloge, zavedajoč se odgovornosti pred našo socialistično skupnostjo, bodo najzvestejši sinovi svojega ljudstva, ki mu najvestneje služijo. Pri tem nikoli ne bomo pozabili na besede tovariša Tita:

»Vsaka samovolja in protizakonito siljenje po organih državne oblasti je zdaj ne le odveto, marveč postaja tudi škodljivo in zavira nadaljnji razvoj, ker že ima v sebi elemente protirevolucionarnosti, ker ogroža zaupanje v novo oblast, ker slabi skupnost kot celoto.«

Da bi ta nauk tovariša Tita

uresničili, bomo v prihodnje delali za strokovno izobrazbo naših uslužbencev, ki morajo poznati zakon in njegovega duha. V svojem vsakdanjem delu se bomo strogo držali zakonov in skrbeli za njihovo pravilno uporabo. Zmeraj bomo imeli pred očmi smernice našega socialističnega razvoja in zmeraj se bomo zavedali, da so koristi socialistične družbene skupnosti nad vsem.

Ko praznujemo desetletnico ustanovitve državne varnosti, njenega dela in borbe, obljubljam pred našimi narodi in tovarišem Titom, da bomo tudi v prihodnje ne glede na napore in žrtve branili pridobitve naše ljudske revolucije, podpirali in čuvali graditev socializma, čuvali svobodo in neodvisnost Federativne ljudske republike Jugoslavije, je zaključil tov. Stefanović svoj referat.

OB OBLETNICI NAŠE VARNOSTNE SLUŽBE

Deset let v službi ljudstva

Razstava boja proti sovražnikom družbe in ljudstva

Ljubljana, 12. maja

Pred desetimi leti, 13. maja 1944, je bila z ustanovitvijo Oddelka za zaščito naroda — OZNE urejena enotna jugoslovanska varnostna služba. V počastitev 10. obletnice njenega obstoja je bila danes dopoldne v prostorih Doma narodnega heroja Maksa Perca v Kotnikovi ulici odprta razstava: »Deset let v službi ljudstva«. Otvoritvi so prisostvovali predsednik Ljudske skupščine LRS tov. Miha Marinko, predsednik Izvršnega sveta LRS tov. Boris Kraigher s podpredsednikom tov. Marjanom Brecljem in člani sveta, člani CK ZKS ter številni predstavniki javnega in kulturnega življenja. Zbrane goste je pozdravil podsekretar Državnega sekretariata za notranje zadeve, tov. Peter Zorko, ki je na kratko prikazal namen razstave in nje vsebino. Razstava se precej razlikuje od vseh naših razstav, ki navadno prikazujejo naš razvoj in napredek. Ta razstava pa prikazuje predvsem delo izvrškov družbe, izdajalcev in narodnih sovražnikov, seveda pa tudi borbo

naših varnostnih organov za uničenje tega plevela v naši pšenici.

Obsežna razstava ima dva dela. V prvem delu so prikazani delovanje sovražnikov ljudstva in naše države ter ukrepi in delo organov varnosti v posameznih obdobjih našega družbenega razvoja. Tako je prikazano delovanje protiljudskih oblasti v stari Jugoslaviji, delo sovražnikov do osvoboditve ter likvidacija zločincev in band po osvoboditvi. Prikazano je tudi sedanje rovarjenje ostankov kapitalističnih elementov in birokratov proti naši družbeni ureditvi, na kratko je prikazan tudi mladinski kriminal. Drug del razstave prikazuje stanje naše kriminalistične tehnike, ki je znatno napredovala in je že na dokaj visoki ravni. Prevzgoja mladoletnikov, izvrševanje kazni, varnost cestnega prometa, protiletalska zaščita in skrb za vzgojo strokovnega kadra so nadaljnji oddelki tega drugega dela.

Obsežna in izredno zanimiva razstava o delu in uspehih naše varnostne službe bo v nekaj dneh odprta tudi za javnost. R.

DNEVNA KRONIKA

Seja odbora za organizacijo oblasti Zveznega sveta

Odbor za organizacijo oblasti Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine je sklical sejo za sredo, 19. maja, ob 10. Odbor bo proučil kazenske določbe zakonskih osnutkov s področja kmetijstva, ki sta jih nedavno obravnavala skupščinska odbora za gospodarstvo in zakonodajna odbora. Gre za osnutke zakona o zaščiti rastlin pred rastlinskimi boleznimi in škodljivci, zakona o zaščiti živine pred živalskimi kužnimi boleznimi in zakona o prometu s semeni.

Kongres ZK Hrvatske bo 26., 27. in 28. maja

Zagreb, 12. maja. Na včerajšnji seji Izvršnega komiteja CK ZK Hrvatske so sklenili pomakniti začetek dela III. kongresa ZK Hrvatske za dva dni naprej, kakor je bilo prvotno določeno. Kongres torej ne bo 24., 25. in 26., marveč 26., 27. in 28. maja. Začel se bo dne 26. maja ob 10. dopoldne. Na dnevnem redu bo poročilo Centralnega komiteja o delu organi-

zacij ZK Hrvatske v razdobju od II. do III. kongresa, referat Vladimira Bakarića o bližnjih nalogah komunistov Hrvatske, poročilo revizijske komisije in volitve novega Centralnega komiteja ZK Hrvatske ter revizijske komisije.

Izkoriščanje republiškega sklada za pomoč zaostalim okrajem

Ljubljana, 11. maja. Od 2,1 milijarde din iz posebnega sklada za gospodarsko pomoč zaostalim okrajem je bilo doslej izkoriščenih 150 milijonov. Od skupnega zneska bodo 850 milijonov dinarjev porabili za zgraditev in razširitev industrijskih obratov, zaradi česar bi se povečal narodni dohodek in teh

kraji. Ostala sredstva so namenjena za graditev vodovodov, za potrebe gostinstva in turizma, za promet, obnovo porušenihih in drugih poslopj ter za potrebe kmetijstva.

Posvetovanje urbanistov Jugoslavije

V petek se bo začelo v Ohridu tri dni trajajoče posvetovanje urbanistov Jugoslavije. Posvetovanja se bo udeležilo več kot 150 urbanistov iz vse države ter predstavniki Zveznega izvršnega sveta, tajništva za gospodarstvo in drugi gosti. Eno izmed najpomembnejših vprašanj, o katerem bodo razpravljali, je urbanistična zakonodaja v naši državi, ki je doslej ni bilo.

Dodatna voznina za ekspresne vlake

Tudi za pospešene vlake bo uvedena dodatna voznina

Beograd, 12. maja. (Tanjug). — Po sklepa Zveznega izvršnega sveta bodo potniki ekspresnih vlakov plačali začetni s 23. majem vozno ceno

v znesku vozne cene brzovalaka za določeni razred in smer vsaj 250 din, ne glede na razred in oddaljenost. Za dodatno vozno ceno bo treba plačevati tudi za pospešene vlake, in sicer k ceni potniškega vlaka. Za razdalje do 150 km bo ta znesek znašal 100 din, od 151 do 300 km 120 din, nad 300 km pa 200 din, ne glede na razred.

Dodatne cene za potovanje z ekspresnim ali pospešenim vlakom je treba plačati v polnem znesku, ne glede na visino oiajšav, ki jih potnik ima. Dodatnih cen ne plačajo samo narodni heroji, ljudski poslanci in druge osebe, ki uživajo oiajšave na temelju zveznih zakonov, kakor tudi potniki z brezplačnimi voznicami, ki jih je za te vlake izdala Generalna direkcija jugoslovanskih železnic. Potniki, ki imajo mednarodne vozovnice, ne plačajo dodatnih oiajšav, prav tako ne bodo plačali dodatne vozne cene za potovanje z ekspresnim vlakom.

Vozne cene mesečnih voznic za delavce, uslužbence in dijake, kakor tudi cene splošnih mesečnih voznic za potovanje s pospešenim vlakom so enake cenam teh mesečnih voznic za potovanje z brzovalkom. Delavci, uslužbenci in dijaki ne bodo mogli dobiti mesečnih voznic za ekspresne vlake, potniki pa, ki imajo splošno mesečno vozovnico za brzovalk, lahko potujejo z ekspresnimi vlaki, če plačajo dodatno vozno ceno 250 din za vsako potovanje.

Vozna cena za mesečne povratne vožnje s pospešenimi vlaki bo določena v znesku redne vozne cene potniškega vlaka in dodatne cene brzega vlaka za nedeljska povratna potovanja, ki ne more biti nižja od 120 din. Za ekspresne vlake nedeljskih povratnih voznic ne bodo izdajali.

Nepričakovana Gronchijeva »bomba«

Sporazum med Gronchijem in Nennijem, ki je ponudil podporo levo orientirani demokrščanski vladi

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)
 Rim, 12. maja. Neki italijanski časnik je objavil karikaturu, v kateri prikazuje predsednika skupščine Gronchija v podobi kamna, kako vzmetirja stojčo mlako vladne koalicije in sili žabe — štiri stranke vladnega bloka — da se premaknejo. Govor voditelja demokrščanske levice je učinkoval res kot nepričakovana bomba, vržena v blato meščanskih strank. Po Gronchijevi koncepciji bi lahko našli izhod iz italijanske krize samo s temeljito reformo družbenih odnosov. Zato je treba vzpostaviti, piše Gronchi, »socialno orientirano državo, ki bo vključila delovne sile«.

V luči tega nazorov je Gronchi razglasil sedanjo centralistično vladno formulo za izbrpano in opozoril na »zgodovinsko pot« zveze katoličanov z Nennijevimi socialisti.

Z Gronchijevo bombo se je začela ofenziva demokrščanske le-

vice na operacije, ki jih je sprožila desnica, da bi potegnila vlado na stran monarhistov in neofašistov. Obito gre za sporazum med Nennijem in Gronchijem. Nenni je baje ponudil podporo levo orientirani demokrščanski vladi, sloveča na glasovnih demokrščanov in nennijevcev. Po tem načrtu naj bi Gronchi pritegnil številno zmerno levo fanfanijevo strujo in zagotovil levemu bloku zmago na kongresu Demokrščanske stranke, ki bo junija v Neaplju.

Ta operacija še ni rodila sadov, ki bi dopuščali pretirane nade, pač pa je priskrbla k odkritim izjavam mnoge skupine in sile, ki so se nedolžno in demagoško obotavljale ter izkoriščale zamotane odnose v politični in gospodarski krizi. Najprej se je Vatikan odločno uprl levi orientaciji in sprožil akcijo za odstranitev vseh levih elementov iz svoje največje organizacije Katoliške akcije. Vladni center in demokrščanska direkcija sta mnogo odmevne odklonila Gronchijevo smer proti levi, kakor sta nastopila proti Pellovim ponudbam glede sodelovanja z monarhistično desnico.

Socialni demokrati so bili v tem sporu najbolj prizadeti. Na dan je prišel njihov konservativizem in kompromisno stališče nasproti perečim vprašanjem položaja delavskega razreda. Doživeli so lekcijsko o nevdružnosti preživelega liberalnega meščanskega sistema, ki jim jo je dal meščanski politik, kakršni je Gronchi, in kar je še bolj žalostno, nastopili so v obrambo tega sistema in odklonili v glavnem kakršnekoli družbene reforme.

Gronchijeva akcija zadeva na dve, za zdaj še težko premostljivi oviri. Če bi hotela doseči uspeh, bi morala poprej zagotoviti zmago levega bloka v Demokrščanski stranki, kar bi povzročilo prelom z desnico. Vatikan ko kot povezujoča sila klerikalne stranke omogočil zvezo z desnico, borec se, da ne bi prišlo do razcepitve njegovih političnih sil. Da bi obdržal ravnotežje, bo napel vse

sile, da zagotovi zmago De Gasperijevega centra in pridobi zanj še neopredeljenega Fanfanija. Vatikan si bo prizadeval zagotoviti ogroženi vladni večini centra podporo ali abstinenco dela monarhistov v parlamentu.

Druga ovira na poti Gronchijeve akcije je Togliattijeva operiranje. »Napačen je odmik socialistov (nennijevcev) od komunistov (kominformovcev) je rekel Togliatti. Demokrščanska levica bo morala neogibno sodelovati s komunisti, če hoče sodelovati s socialisti. Ta poteza kominformovskega prvaka na eni strani kompromitira Gronchijevo akcijo med omahljivimi demokrščani, na drugi pa zožuje Nennijev operacijski radij. Togliatti menda želi preprečiti, da ne bi šel Nenni in svoji samostojnosti predaleč.

Zato je za zdaj težko reči, ali bo mogla akcija Gronchi-Nenni premagati ovire, in tudi gibanje Gronchijeve levice je manj zanimivo po neposrednih perspektivah, ki bi jih odprlo, bolj pa po orientaciji na prečja vprašanja spremembe socialne in gospodarske sestave družbe in države, o katerih je začela razpravljati največja in najbolj negibna italijanska stranka.

F. Barbieri

Izvoz privatnega kapitala in gospodarski razvoj

Predstavniki nerazvitih dežel vedno odločneje zagovarjajo svoje zahteve

(Posebej za »Borbo«)

New York, maja (z letalom)
 Največje presenečenje na nedavno zaključnem zasedanju gospodarsko-socialnega sveta je povzročila razprava o vprašanju mednarodnega oblika privatnega kapitala.

Rezolucija, ki so jo na koncu sprejeli, niti približno ne prikazuje splošnega razpoloženja med razpravo. Ko je na preteklem zasedanju Sveta v Zenevi jugoslovanski delegat kritiziral metode mednarodnih privatnih investicij, je večina obzirno molčala. Delegata Belgije in Britanije pa sta celo z njim polemizirala. Na tem zasedanju sveta pa so temeljito kritizirali mednarodne privatne investicije delegati Indije, Argentine, Egipta, Pakistana, Ekuadora, Jugoslavije in celo Francije. Značilno je, da je delegat ZDA, ko je branil privatni kapital, ostal v glavnem osamljen in ga niti so-podpisniki resolucije niso izdatno podprli.

Ameriška delegacija je predlagala resolucijo, v kateri je trdila, da privatni izvoz kapitala prispeva h gospodarskemu razvoju in izboljšanju življenjske ravni v

nerazvitih deželah. V resoluciji so zahtevali, naj bi le-te spremenile svojo zakonodajo, znižale davke na tuji kapital in dale uvozne olajšave ter poročila proti nacionalizaciji. Da bi tako ustvarili »prikladne gospodarske pogoje« za privatno investicijo.

Delegati nerazvitih dežel pa so se postavili ameriški tezi po robu z argumentacijo o neprimernosti privatnega kapitala za gospodarski razvoj nerazvitih dežel. Indijski delegat je opozoril na zanimivo dejstvo, da so se britanske privatne investicije v Indiji po osvoboditvi te dežele zmanjšale za 10,7 %, medtem ko so se v istem razdobju v Južni Afriki povečale za 38 %. To dejstvo je samo dovolj zgornjo pričla, kako tesno je povezana metoda privatnega mednarodnega investiranja z metodo kolonialne politične nadvlade.

Argentinski delegat je dokazoval, da je metoda privatnega investiranja tesno povezana z metodo kolonialne politične nadvlade. Delegati Pakistana, Egipta, Argentine in drugih držav so navajali primere, kaj vse so njihove

dežele storile, da bi privabile tuji kapital — vendar brez uspeha.

Analizirajoč razmere je jugoslovanski delegat povzel sklep, da je izvoz privatnega kapitala zdaj ne samo za polovico manjši, kot je bil v 20 letih tega stoletja, temveč tudi, da ta kapital odtoka predvsem v razvita področja sveta, kar ga pa investirajo v nerazvitih deželah, ga vložijo predvsem v petrolejsko industrijo. In v tem, ko je nerazvitim deželah potreben tuji kapital predvsem za izgradnjo osnovnih gospodarskih projektov, pa se privatni kapital za takšna podjetja sploh ne zanima.

POISKATI JE TREBA NOVE METODE MEDNARODNEGA FINANSIRANJA

Delegati nerazvitih dežel so poudarili, da je treba poiskati nove metode glede mednarodnega finansiranja. V zvezi s tem so se nekateri delegati (Indija, Egipt in Kuba) odločno zavzeli za ustanovitev finančne korporacije pri Mednarodni banki, katere naloga bi bila zagotoviti mednarodno investiranje prek posojil, s katerimi obdrža države suverenost nad investiranimi sredstvi. Drugi delegati, predvsem delegata Pakistana in Jugoslavije pa sta zagovarjala zamisel o posebnem skladu OZN.

Najzanimivejši v teh razpravah je bilo vsekakor izvajanje francoskega delegata. Senator Armand-gaud je v svojem dolgem govoru ugotovil, da so sedanje težave na področju privatnega mednarodnega investiranja posledica sprememb v mednarodnih gospodarskih odnosih in opozarjal, da se v prihodnosti lahko posreči samo takšna metoda mednarodnega finansiranja, ki bo upoštevala suverenost nerazvitih dežel in njihovo upravičeno težnjo za tem, da si same uravnajo svoj gospodarski razvoj.

Toda čeprav ameriški osnutek resolucije nista odločno podprli niti angleška, niti francoska delegacija, delegacije nerazvitih dežel pa so vložile celo poplavo amandmajev, je ta osnutek vendar pridrjal v bistvu nespremenjen. Edini odgovor na ta paradoks utegne biti v dejstvu, da so mnogi delegati nerazvitih dežel še vedno prepričani, da stvarnost vendarle ni tako črna, kot jo kažejo trezne gospodarske analize.

Čeprav se je sedanja razprava zaključila s protislovno resolucijo, pričla, da zavest predstavnikov nerazvitih dežel napreduje in da lahko v bližnji prihodnosti pričakujemo odločnejše zahteve, naj bi opustili dosedanje metode v mednarodnem finansiranju. J. Sik

Južnokorejska deklaracija

Zeneva, 12. maja (AFP). — Južnokorejska delegacija na ženevski konferenci je razdelila danes tisku deklaracijo z naslovom »Dopolnilo k izjavi južnokorejskega zunanjega ministra na plenarni seji dne 11. maja«.

Deklaracija ostro napada zgodovinski del govora Molotova in izpodbija njegovo trditve, češ da je ZSSR rešila Korejo japonske okupacije. Deklaracija se zavzema tudi za stališče Združenih narodov v korejskem sporu in trdi, da so »samo ZDA osvobodile Korejo«.

Kje bodo vojaška posvetovanja?

London, 12. maja (Tanjug). — V poblaščenih britanskih krogih izjavljajo, da še ni končoveljavno sklenjeno, kje bo posvetovanje vojaških predstavnikov ZDA, Velike Britanije, Francije, Avstralije in Nove Zelandije. V Londonu ne potrjujejo, da bodo razgovori bodi v Singapuru bodi v Washingtonu.

DANES PO SVETU

Zakaj ne Združeni narodi?

Čemu je bilo Molotovu potrebno, da je tako vztrajal na trditvi, da ženevska konferenca ne sodi v okvir ZN in da ni v zvezi z nobenim skle-

Nade

Pododbor, ustanovljen v okviru komisije za razorožitev OZN z nalogo, da pripravi načrte za splošno zmanjšanje orožja, bo začel danes v Londonu delati. Skupaj z vsemi članovi, ki jim je pri srcu mir, smo pozdravili ozvištev dela komisije za razorožitev. To, da so po dolgih letih zastojah obnovili razgovore o razorožitvi in sicer v okviru ZN, pričra o pozitivnem, dasi počasnem razvoju v mednarodnih odnosih.

Mi smo zmeraj poudarjali, da lahko tudi »oborožen mir«, ki je sledi hladni vojni, pomeni nevarnost, če bi se zavleklo v daljno bodočnost. Ogromna sredstva za oborožitev, vsevali atomsko energijo, bi, uporabljena v druge namene, pripomogle, da bi odstranili ali vsaj omejili nevarnosti in gospodarska nasprotja na svetu, ki tudi sama pomenijo nevarnost za mirni razvoj človeštva.

Ce hoče človeštvo, da bo mednarodna nepotest še popustila, se bo moralo seveda z najboljimi nameni lotiti obravnavanja odprtih, spornih vprašanj, ki zastrujajo mednarodno slika. Ni dvoma, da bi uspešni napotki za zmanjšanje oborožitve pripomogli na bližnji, tisti, ki so združeni, v katerem bi bilo laže urediti tudi ostala vprašanja: V tem okviru je zlasti važno sedanje delo komisije za razorožitev. Zato bi bilo potrebno, da bi dosegla vsaj nekaj uspehov. Aprilsko zasedanje te komisije, na katerem so sklenili ustanoviti pododbor za razorožitev, kakor tudi prva seja tega novega organa v New Yorku, sta prinesla tudi nekatere neugodne in zaskrbljenosti vzbujajoče začetne izkušnje. Sovjetski predstavnik Višinski je sprožil v bistvu proceduralna vprašanja v zvezi s sestavo pododpora in s tem zavril njegovo delo.

Zahtevo, naj bi bilo v pododboru za razorožitev razen ZDA, SZ, Velike Britanije, Francije in Kanade zastopane tudi Kitajska, Čevoslovanska in Indija, je Višinski pravzaprav sprožil nepodobno propagandno akcijo, zlasti v zvezi z vlogo Indije. S tem, da je sovjetski predstavnik zlorabil resne in plodne napore te dežele, usmerjene na zmanjšanje oborožitve in prepoved atomskega orožja, ter se postavil v vlogo nenaprosenega zastopnika Indije, je hkrati zaviral nagle sklope in si očitno prizadeval vplivati na odnose med Indijo in ostalim svetom. Na drugi strani pa tudi ni naloga niti pravica komisije za razorožitev, da bi odločala o vprašanjih, kakor je proučevanje statusa Kitajske v OZN. Zato je bilo povsem neumnost, da je Višinski na tem mestu našel to vprašanje.

Sovjetski predstavnik pa je prišel na prvo sejo pododpora, čeprav je nasprotoval njegov sestavi. Priča je si je pravilo, da bo ob drugi priložnosti nastopil a predlogi v zvezi z njegovo sestavo. Ker so v pododboru že predstavniki tistih držav, od katerih je predvsem odvisen uspeh naporov za znižanje oborožitve, bilo dobro, če se njegovo delo ne bi zapravilo v proceduralnih ali proceduralnih naporih, ki ne koristijo nikomur, najmanj pa svetovnemu miru, marveč če bi zajelo obravnavanje važnih nalog. G. Altman

kom Generalne skupščine, čeprav je povsem jasno, da bi miroljubna svetovna javnost želela, da bi se takšni razgovori razvijali če že ne v okviru OZN, pa vsaj v tesni zvezi z njim.

Takšno stališče, dišeče po izrazitem omalovaževanju ZN, je sovjetski minister pojasnil med zadnje ženevske debate o korejskem vprašanju, ko je rekel, da je v očeh narodov vsega sveta preobrazba Združenih narodov v stranko, zapleteno v vojno, znatno zmanjšala ugled te mednarodne organizacije. Molotovu je pač težko braniti sovjetsko razlago dogodkov na Koreji in to ga nujno sililo, da neločno razlaga pravo vlogo OZN v korejskih dogodkih. To pa ni glavni razlog negativnega sovjetskega stališča nasproti najbolj univerzalni organizaciji človeštva.

Ni dvoma, da so se ZN v zvezi svojim pomankljivostim uveljavili kot znatna ovira ne le za posamezne poskuse glede ekspanzije, marveč tudi v prizadevanju, da bi velesile obravnavale vprašanja splošnega pomena brez sodelovanja malih, srednjih in čisto tudi najbolj neposredno zainteresiranih dežel.

Sovjetska politika si že precej dolgo prizadeva izogniti se tej široki s kritiko javnega mnenja jasno osvetljeni tribuni s tem, da izraza željo, da bi sporna vprašanja obravnavali v čim ožjem krogu zunaj OZN. Priznati moramo, da so bili takšni poskusi čisto delezni simpatij tudi na drugih straneh. Ne zanikamo, da so v nekaterih primerih potrebni tudi stiki v ožjem krogu. Toda zakaj jih ne bi navezovali, kakor razgovore o razorožitvi, v okviru OZN? Če pa gre za vprašanja širšega splošnega pomena, kakršno je prav korejsko, pa jim je in ostane mesto v ZN.

G. A.

PO POPLAVAH V IRAKU

BAGDADSKI PROBLEMI

Vladna kriza — Kritičen gospodarski položaj — Šestina prebivalstva brez domov Veliki načrti za graditev jezev in industrializacijo

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Kairo, maja
 V Bagdadu že dalj časa traja huda vladna kriza. Najprej je dvakrat odstopil Fadel Džamaal. Zatem pa je skušal sestaviti vlado Nuri Said, Naposled se je to posrečilo Aršidu Omariju. Toda niti položaj njegove vlade ni trden, ker so voditelji raznih strank zahtevali njegov odstop, poudarjajoč, da Omari ni sposoben »zagotoviti volitev v zvezi z gospodarsko težavo«.

V čem je pravzaprav bistvo te iraške krize? Predvsem gre za spor dveh velesil v zvezi z Irakom, gre, pa tudi za gospodarske težave.

POSLEDICA VELIKIH POPLAV

Po nedavnih bagdadskih poplavih je gospodarski položaj Iraka postal zelo kritičen. V štirih najbogatejših pokrajinah je bila žetev uničena, še zlasti pa je bil prizadet bombaž. Za tega so letos pričakovali boljše letino kot kdajkoli po-

osem milijonov iraških dinarjev (blizu sedem milijard jugoslovanskih dinarjev). Najhuje pa je, da so bili uničeni nekateri jezovi in namakalne naprave.

Huda nesreča, ki je predvsem prizadela najbolj siromašne dele iraškega prebivalstva, je vplivala na razvoj političnega življenja te dežele. Iraško gospodarstvo, temelječe na fevdalni posesti in dohodkih od petroleja, se je znašlo zdaj v hudih težavah.

KAKO JE Z GRADNJO VELIKIH JEZOV?

V bližnji volilni kampanji bo zelo posebno vlogo stališče posameznih političnih strank do vprašanja, kako rešiti pereče gospodarske probleme dežele in kako uporabiti pribirke, dobljene od petrolejskih dohodkov.

Iraška država blagajna ni revna, ker so dobršen del sredstev več let hranili za izvajanje velikih jav-

cest in železnih prog so določili sedemdeset milijonov, trideset milijonov pa je predvidenih za izvedbo majhnih objektov.

Načrt, kako bodo porabili ta sredstva, so izdelali že prej, zdaj pa, v okviru volilne kampanje, zahtevajo posamezne politične stranke, naj bi spremenili nekatere postavke v proračunu v prid graditve stavovanj in pomoči fistim najsiromašnejšim plastem, ki jih je poplava najhuje prizadela. Zahtevam teh strank ostro nasprotujejo zemljiški velesposetniki in bogataši, ki žele, da bi čimprej zgradili velike jezove, s katerimi bi puščavske dele Iraka, last bogatih in p. š. spremenili v plodna polja.

Nazore slednjih podpirajo zlasti angleški strokovnjaki, katerih podjetja doslej že dobila velika naročila za gradnjo jezev. Le-ti opozarjajo, da bi z izgradnjo jezev na Efratu in Tigrisu Irak postal ne samo najbogatejša dežela Srednjega vzhoda, temveč bi se docela zaščitil pred poplavami teh dveh rek.

Z. Pečar

Aretacija neofašistov

Rim, 12. maja (Tanjug). Rimski policija je sinoči aretirala skupino neofašističnih teroristov, pripadnikov organizacije »Fascista Azione Rivoluzionaria«, pri katerih so našli orožje in dinamit. Med aretiranimi so tudi bivši pripadniki »črnih sracij«, ki so bili že prej obsojeni zaradi poskušene atentata na zunanje ministrstvo, ameriško veleposla-

nštvo in na sedež Organizacije italijanskih partizanov. Vsi aretiranci so člani vodstev različnih mladinskih organizacij neofašističnega italijanskega socialnega gibanja.

Možnost intervencije

Washington, 12. maja (AFP). Dobro poučeni viri poročajo, da je bil predsednik Eisenhower pripravil zahteve od Kongresa, naj sprejme predlog o posredovanju ZDA v bojih v Indokini proti Vietnamu, če bodo pridružene države Vietnam, Laos in Kambodža stavile podobno zahtevo.

Po poročilih iz ameriških virov so prvaki ameriškega Kongresa med posvetovanjem z ameriški voditelji poudarili, da so pripravljeni potrditi tako zahtevo.

Resno, toda ne brezupno

Hanoi, 12. maja (AFP). General Pierre Bodet, pomočnik vrhovnega poveljnika francoskih oboroženih sil v Indokini generala Navarrea, je v svojem govoru na večerajšnji tiskovni konferenci o poteku bojev pri Dien Bien Fu izjavil, da je bilo Ho Si Minhovo poveljstvo »pod vplivom in nadzorstvom Kitajske«.

General Bodet je zatem izrazil mnenje, da ne grozi neposredna nevarnost Hanoju, ustju Rdeče reku ali Laosu, kjer je po njegovem mnenju položaj zelo resen, toda ne brezupen.

Iveković v Beogradu

Beograd, 12. maja (Tanjug). Veleposlanik FLRJ v Zahodni Nemčiji dr. Mladen Iveković je prispel danes dopoldne z letalom iz Bonna. Na zemunskem letališču so ga sprejeli predstavniki državnega tajništva za zunanje zadeve.

Veleposlanik dr. Mladen Iveković je prispel v Beograd na običajno uradno poročanje.

Z VSEH STRANI SVETA

JAPONSKA Tolmačenje Dullesove izjave

Tokio, 12. maja (AFP). Japonski uradni krogi menijo v zvezi z večerajšnje Dullesovo izjavo, da je Indokina postala za ZDA tisto, kar je bil Dien Bien Fu za Francijo. To se pravi, polje, ki ga je treba braniti, ki pa vendar izgubi ne bi pomenil, da bi se razbil celoten obrambni sistem v jugovzhodni Aziji.

Dullesovo izjavo presojajo v teh krogih kot spremembo politike ZDA nasproti Indokini, to omilitje pa pripisujejo odločnemu odklanjanju Velike Britanije, omahljivosti francoske javnosti, zapletenosti političnega položaja v Indokini in težavam vojaškega značaja, ki jih je povzročil padec Dien Bien Fuja.

JAPONSKA Pomoč žrtvam tajfuna

Tokio, 12. maja (AFP). Japonske oblasti so poslale devet fregat proti vzhodni obali otoka Hokaida na pomoč žrtvam tajfuna, ki je opustošila del Japonske. Dosele so rešili posadke 38 ribiških ladij, neznan pa je še usoda kakih 60 ribiških čolnov, ki jih je na morju zajel tajfun. Tudi ameriška letala pomagajo pri reševanju.

FORMOZA Van Fleet v Tajpehu

Tajpeh, 12. maja (AFP). Bivši poveljnik enot Združenega poveljstva na Koreji general Van Fleet je odstopal danes iz Seula v Tajpeh na Formozi v spremljevanju pomočnika ameriškega obrambnega ministra McNellieja. General Van Fleet je prišel v Tajpeh s posebno nalogo predsednika Eisenhowerja, naj prouči načrte o krepitvi obrambe Japonske, Koreje in Formoze.

INDOKINA Francoska misija za Dien Bien Fu

Saigon, 12. maja (AFP). V Saigону so uradno objavili da bo francosko poveljstvo poslalo misijo v Dien Bien Fu, ki bo navezala stike z vietnamskimi oblastmi in ukrenila vse potrebno za evakuacijo francoskih ranjencev. Člani misije bodo odpotovali v Dien Bien Fu s helikopterji.

KOREJA Kolumbijski častniki izginili

Seul, 12. maja (Reuter). Ker so izginili trije kolumbijski častniki iz korejske demilitarizirane cone, je ko-

misija OZN za premirje skicala sejo opazovalcev, da bi le-ti izvedli preiskavo na kraju samem. Seje ni bilo, ker kitajsko-sevnoškorejski predstavniki niso prišli.

Združeno poveljstvo je obdoločilo nasprotno stran, da je aretirala te častnike, in zahtevalo, naj jih izpuste. Kitajsko-sevnoškorejska delegacija je odgovorila pismeno, da nima nobenih poročil o aretaciji.

TURCIJA Nova industrijska družba

Ankara, 12. maja (Tanjug). V sedežu turške Kmetijske banke v Ankari so podpisali protokol o ustanovitvi družbe, ki bo proizvajala motorje, traktorje in vse vrste kmetijskih strojev. Osnovni kapital bo znašal okrog 20 milijonov turških lir. Delničarji te družbe so Kmetijska banka, podjetje za proizvodnjo kmetijskih in mehaničnih proizvodov ter ameriška družba »Mineapolis«.

INDIJA Krišna Menon se bo sestel z Edenom

New Delhi, 12. maja (Tanjug). Stalni indijski predstavnik v OZN Krišna Menon se bo v Zenevi sestel z britanskim zunanjim ministrom Edenom, najbrž pa tudi še z nekaterimi drugimi delegacijami.

Kaže, da bo Menon dal Edenu popoln pregled o indijskem predlogu o rešitvi indokitskega spora. Vendar so uradni krogi v New Delhiju zanikali vesti iz Zeneve, češ da »Krišna Menon prinaša novi Nehrujev načrt o vzpostavitvi miru v Indokini«.

GRCIJA Nov potres na Peloponezu

Atene, 12. maja (Tanjug). Davi ob štirih je prišlo do novega potresa srednje jakosti na področju, ki obsega mesta Patras, Tripolis in Pirgos na Peloponezu.

V okolici Pirgosa je bilo porušnih več hiš, nekaj ljudi je bilo ubitih, več pa ranjenih. Poročajo tudi o veliki škodi po vseh v okolici Patrasa.

ZAHODNA NEMCIJA Pogajanja o okupacijskih stroških

Bonn, 12. maja (Tanjug). Danes so se v Bonnu začeli razgovori o višini okupacijskih stroškov, ki jih Zahodna Nemčija plačuje zahodnim okupacijskim velesilam. Pogajanja se predstavnik ameriške, britanske in francoske Visoke komisije in zahodnonemški finančni minister Schiffer. Nemčija je doslej plačevala za to 600 milijonov mark.

V Kidričevem je vse pripravljeno

V nekaj dneh bodo začeli vključevati obrate tovarne glinice v proizvodnjo

V Kidričevem vlada zadnje tedne napeto razpoloženje. Ves kolektiv se mrzlično pripravlja na začetek obratovanja. Delavski svet in upravni odbor nimata časa, da bi razpravljala o manj važnih stvareh, saj ni majhna stvar, spraviti tak kolos v tek. Tudi ni mogoče reči, ta in ta dan bo tovarna začela obratovati. V obratu mlinov in v skladišču boksita že mesec dni redno obratujejo ter so v tem času pripravili že cele gore zmlatega boksita. Tudi energetska centrala je že nekaj časa poskusno obratovala. Iz kotlarnice so potisnili paro skozi labirint cevovodov, tako da so bili veliki objekti tovarne glinice na severni strani velike tlakovane ceste, ki vodi skozi tovarniški kompleks, vsi zaviti v oblake vroče pare. Zavrteli so velike stroje in rotacijske peči ter preizkusili najrazličnejše naprave, da bo vse pripravljeno za redno obratovanje. V posebnih tečajih, ki jih vodijo najboljši strokovnjaki, pa se pripravljajo mojstri in obratovodje na bodoče odgovorno delo.

Po sklepu delavskega sveta se bo začelo redno obratovanje po 20. maju. Pa tudi tedaj še ne bo mogoče reči, da je tovarna začela obratovati. Proizvodni proces od boksita do glinice traja kakih 23 dni in prav toliko časa bo potekalo, preden bodo lahko vključili v proizvodnjo poslednji obrat tovarne glinice, preden bo tovarna izdelala prve tone glinice. Drugi del tovarne z elektrolizo alumi-

ne sode, ki jo že redno dovažajo iz Lukavca v Bosni. Teško delo imajo delavci, ki iz vagonov prazni vroče te jedke snovi v velik lijak, od koder se soda pnevmatično prenaša v bunker.

POTROŠNJA PREMOGA: 700 TON NA DAN

Marsikdo si je morda že zastavil vprašanje, zakaj smo zgradili tovarno aluminija tako daleč od naših rudnikov boksita. Pomislek pa ni na mestu. V proizvodnji aluminija sta električna energija in premog mnogo važnejša kakor boksit. Samo stroški za električno energijo znašajo skoraj 30 odstotkov celotnih proizvodnih stroškov. Zato grade povsod po svetu tovarne aluminija v bližini električne energije in premoga in ne morda v bližini nahajališč boksita. Zdej dovažajo v Kidričevo dnevno 400 do 500 ton premoga, ko pa bo tovarna obratovala v vsem obsegu, ga bodo dnevno potrebovali okrog

700 ton. Za dovažanje premoga ima tovarna svoje specialne vagonne s posebnim dnom, tako da je treba pri razkladanju dvigniti le stranice vagona in ves tovor zdrkne v jame na obeh straneh železniškega tira, od koder ga z žerjavji in transporterji mehanično odnašajo.

Velika cesta, ki vodi skozi tovarniški kompleks, loči tovarno glinice od tovarne aluminija. Vse električne naprave s transformatorji in usmerjevalci so pripravljene ne le za potrebe prvega obrata elektrolize, marveč tudi za drugo elektrolizo, ki še ni zgrajena. Tu je največja transformatorska postaja v naši državi s tremi orjaškimi transformatorji po 60.000 KVA. Velika elektroliza je za sedaj pripravljena le za obratovanje z eno četrtino zmogljivosti, se pravi s 40 pečmi, ker še ne bomo imeli tako kmalu dovolj električne energije za obratovanje z vsemi 160 pečmi. Tako bo elektroliza sprva dajala nekaj manj kakor 4000 ton aluminija na leto. Težava je v tem, da obrate elektrolize ni mogoče ustaviti kakor na primer v Rušah pri proizvodnji karbida. Izpad električne energije, ki bi trajal več kakor eno uro, lahko povzroči velikansko škodo tako v elektrolizi kakor tudi v obratu kalcinacije. Elektrolitična peč mora neprekinjeno obratovati podnevi in ponoči. Zato mora biti na razpolago električna energija, tudi če nastane še tako velika stiska, kakor se je pojavila n. pr. v zadnji zimi.

Vse težave, ki so v zvezi z začetkom obratovanja industrijskega orjaka na Dravskem polju, ima delovni kolektiv stalno pred očmi in jih premaguje s trdno voljo in odločnostjo ter nestrpnostjo pričakuje trenutka, ko bodo v elektrolizi zablesteli prvi žilčki aluminija.

SODOBNO LETALIŠČE

bodo zgradili v neposredni bližini Beograda

Družbeni plan za leto 1954 določa sredstva za zgraditev moderne letališča za civilni in zračni promet v Beogradu. Kraj je že določen. Letališče bodo zgradili 15 km od Beograda pri vasi Surčina. Uprava za civilno letalstvo bo te dni razpisala natečaj. Gradbena delo se bo začela najbrž že junija. Če bo na razpolago dovolj denarja, bo letališče v dveh letih dograjeno. Potrebo po njem čuti naš civilni zračni promet čedalje bolj, zlasti odkar smo navezali stike z mnogimi daljnimi deželami. Izkušnje kažejo, da se vsako letališče, zgrajeno na važnem prometnem križišču, amortizira v 35 do 40 letih, vtem ko se železniška proga amortizira v 100, cesta pa v 200 letih. Zdej imajo letališča velike dohodke. Čirško letališče zasluži vsako leto po nepopolnih podatkih kakih 500.000 švicarskih frankov.

munu je zgrajeno nerodno in povrhu je še zastarelo. Nova potniška letala »Convair« se bodo lahko dvigala samo z betonskega vzletišča in še to, kadar ne bo pihala košava. Na nobeno drugo letališče v naši državi pa se ne bodo mogla spuščati. Razen tega se bo moralo po regulacijskem načrtu novega Beograda staro letališče umakniti, da bodo na tem prostoru zgradili vrsto poslopij.

Prostor za novo letališče so izbrali pri vasi Surčin ob avtomobilski cesti Beograd - Zagreb. Novo letališče bodo gradili v etapah. Nanj se bodo lahko spuščala do 135 ton teška letala. V eni uri se jih bo lahko srušilo in dvignilo povprečno po 40. Po svojih napravah in ugodni legi beograjsko letališče ne bo prav nič zastajalo za najmodernejšimi letališči v tujih deželah.

Rudarji v Kanizarici so odslovili direktorja

Kanizarica, 11. maja

V nedeljo dopoldne je imel delovni kolektiv rudnika Kanizarica sestanek, na katerem so razpravljali o zadevi njihovega direktorja Viliža Kovača. Ze dlje časa se je šušljalo, da direktorjevo ravnanje ni v skladu z varčnim gospodarjenjem, razen tega pa so delavci občutili tudi na svoji koži razne nepravilnosti direktorja, ki je hudo izkoristil svoj položaj. Na sestanku so rudarji odločno zahtevali, da mora oditi, s čimer so se strinjali tudi njihovi upravni organi. Okraj Crnomelj bo v kratkem imenoval novega direktorja.

V Angliji bomo kupili še 1000 plemenskih svinj

Naša država je nedavno kupila od angleških rejcev kakih 1000 velikih plemenskih svinj. Te dni pa je prispela v Anglijo še ena naša trgovinska komisija, ki bo kupila nadaljnjih 1000 svinj. Razen jorkširskih bodo kupili tudi več berkširskih svinj. Jorkširski in berkširski prašiči so zlasti znani po dobri šunkli. Obe pasmi sta zelo primerni za križanje. Kupljene plemenske svinje bodo prepeljali do Beograda ali Zagreba z velikimi prevoznimi letali.

Zadružne domove dograjujejo

V domača vseh zadrugah požeskega okraja so na svojih občnih zborih ob razdelitvi dobička odločili, da bodo dobiček porabili za elektrifikacijo in dograditev zadružnih domov. V Duškovih bodo porabili za dograditev zadružnega doma kakih 700.000 dinarjev, v Gojini gori pa 600.000.

KORISTNA POBUDA

Filmi in diapozitivi o mehanizaciji dela v kmetijstvu, o obdelavi vinogradov, selekciji živine, o silosih in mlekarnah

Po vseh kmetijskih krajih Slovenije je v zadnjem času veliko zanimanje za sodobne metode dela, s katerimi bi kmetje lahko povečali pridelke. Posebna propagandna komisija pri »Kmečki knjigi« prejema tudi sedaj, čeprav so kmetje sredi največjih del na polju, mnoge zahteve po strokovnih predavanjih in razgovorih. Veliko zanimanje kažejo kmetje povsod tudi za strokovne filme, ki prikazujejo velike koristi mehanizacije in drugih agrotehničnih sredstev v poljedelstvu in kmetijstvu sploh. Zelo dobro so bili obiskani tudi večerji zlasti v okolici Litiže, v Šoštanj v Novem mestu, v okolici Celja, v Dravogradu, Radovljici, Sežani in drugod na Primorskem.

Mnogokrat terjajo zadrudniki še nadaljnja taka predavanja. Tako zahtevajo vinogradniki Bele Kraljine ponovnih predavanj o obdelavi vinogradov in gojenju trt, o kletarstvu in podobnem. Iz Kočevskega pa, kjer je najvažnejša živino-

rejan, terjajo zadrudniki novih predavanj in razgovorov o mlekarnah, o načinu krmljenja, o zdravljenju in selekciji živine itd. Najbolj jih tam ta čas zanimajo silosi za krmo, ki so jih že začeli graditi.

Da bi ustregli tem upravičenim zahtevam podeželja, bodo letos pri »Kmečki knjigi« začeli izdelovati celo serijo filmov in diapozitivov, v katerih bodo prikazani nekateri najvažnejši problemi našega kmetijstva.

Sklad za gradnjo stanovanj v Beogradu

Beograd, 11. maja
Pri beograjskem MLO je bil ustanovljen sklad za gradnjo stanovanj. Beograjski sklad je prvi v državi, ustanovljen v smislu sklepov nedavnega sestanka predstavnikov mest v Sarajevu. Iz sklada za gradnjo stanovanj bodo lahko prejeli investicijske kredite gospodarska podjetja, družbene organizacije in posamezniki.

Industrijska proizvodnja narašča

Izpolnitev zveznega družbenega plana za letošnje prvo četrtletje

Do konca tega meseca bo predloženo odboroma za gospodarstvo obeh svetov Zvezne ljudske skupščine poročilo o izpolnitvi plana v letošnjem prvem četrtletju. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko in evidenco sta industrijska proizvodnja in število v industriji zaposlenih delavcev od lanskega leta znatno narasla. Naš izvoz se je ne-

koliko zmanjšal, obtok denarja je ostal na isti ravni, hranilne vloge pa nenehoma naraščajo. Cene industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov ter storitev nekoliko naraščajo.

Indeks industrijske proizvodnje v vsej državi je znašal v prvem četrtletju v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta 109. Posebno se je povečala proiz-

vodnja električne energije v hidrocentralah. Lanska dobra letina je omogočila, da sta dosegli živilska in tobačna industrija največji skok indeksa proizvodnje. Padel pa je indeks v industriji gradbenih potrebščin in v lesni industriji (zaradi omejene sečnje gozdov). V barvni metalurgiji so imele samo Crna gora, BiH in Slovenija večjo proizvodnjo. Statistična služba vojne, grafične in filmske industrije ni zajela.

V vseh panogah je indeks števila v industriji zaposlenih delavcev narasel in znašal je 113. Najbolj je narasel v industriji tobaka, zlasti v Makedoniji in Srbiji, pa tudi v elektroindustriji Srbije in Slovenije. Vrednost izvoza blaga je bila v prvem četrtletju približno za dve milijardi večja kakor lani. Če pa primerjamo dejanski izvoz z izvozom po zveznem družbenem planu, ni bil zadovoljiv, ker je za več milijard manjši. Hkrati pa se je uvoz znatno povečal.

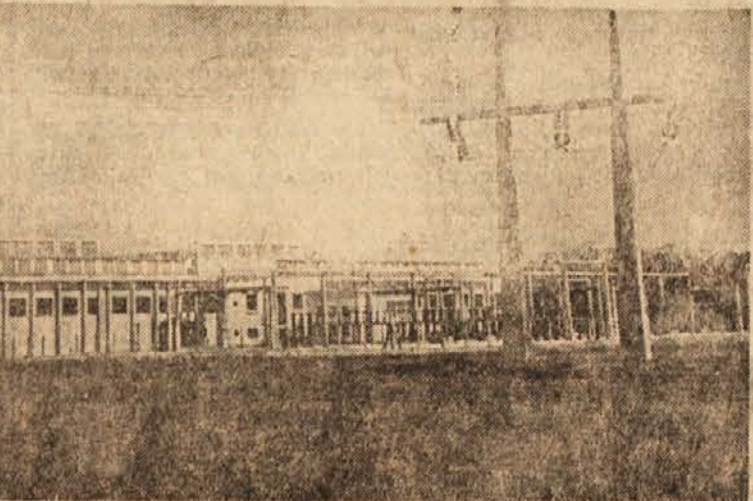
DEVIZNI TEČAJI 12. MAJA

Valuta	Ljubljana	Zagreb
1 amer. dolar	840.-	849.-
1 angl. funt	---	2.366.60
100 nem. mark	17.240.59	17.200.-
100 belg. frankov	---	2.250.-
100 franc. frankov	268.-	235.91
100 švic. frankov	---	17.250.-
100 ital. lir	123.92	123.50
100 lit. srtov	---	114.50
100 hol. florintov	---	20.092.01
100 šved. kron	---	15.954.00
1 obr. dol. Avstr.	801.-	806.-
1 obr. dolar Turč	598.-	598.74
1 obr. dolar Izrael	605.-	600.-

Zaradi tehničnih motenj današnjih srednjih tečajev nismo prejeli. Pri pomembni promet je znašal 59 milijonov din. Večji zaključki so bili sklenjeni v izraelskih in turških dolarjih, librah, nemških markah in USA dolarjih. Od prodajalcev omenjane Slovenije je Valda, Čakovci, Noprodanih je ostalo 2500 angleških funtov pri limitu ponudbe 2988 din. Tečajji so se nekoliko okrenili, predvsem težnja nemške marke, kot posledica finančnega sporazuma, po katerem se bo za naše potrošnike zopet odprli nemški blagovni trg.

OD BOKSITA DO GLINICE

Dolga je pot v proizvodnji od boksita do glinice. V prvi stopnji proizvodnega postopka bodo zmlati boksit predelovali deloma v mokrem, deloma pa v suhem procesu. Mogočen vtis napravi na vsakogar šest velikih rotacijskih peči v kalcinacijskem obra-

Pogled na tovarniške naprave v Kidričevem z zahodne strani

lica je dobila že rdečo barvo od boksitnega prahu.

tu, ki so dolge po sto metrov. Tu bodo mešanico boksita, sode in apna cmarili pri temperaturi 1200 stopinj, iz raztopine dobljene črne cmara pa bodo v separaciji ločili aluminijev hidrat od tako imenovanega rdečega blata, ki vsebuje predvsem železo. Za suhi proces pa imajo pripravljanih 36 velikanskih zaprtih kotlov-avtoklavov, kjer bo potekal proces pod pritiskom vroče pare.

Za kalcinacijski postopek bodo potrebovali dnevno 80 ton kalcini-

Veliki parni kotel energetske centralne daje 50 ton pare na uro

320.000 KUBIKOV PLINA

Obratovanje tovarne glinice terja velikanske količine plina, na dan okrog 320.000 kubikov. Trošila pa bo dnevno okrog 240 ton velenjskega premoga. Plinarja je opremljena z najsodobnejšimi napravami za čiščenje plina in bo kot postranski proizvod dajala velike množine katrana in fenolov.

Se večji potrošnik premoga pa bo velika energetska centrala s kotlarno, ki bo dajala paro vsemu obratu. Prvi orjaški kotel te centrale so že preizkusili v obratovanju, drugi pa je pripravljen. Vsak izmed obeh kotlov bo dajal na uro po 50 ton pare s pritiskom 42 atmosfer. Para bo najprej gnala dva turboagregata po 3700 kilovatov, nakar bo z znižanim pritiskom speljana po cevovodih v posamezne obrate.

ELEKTROLIZA ZA SEDAJ OMEJENA

Velika cesta, ki vodi skozi tovarniški kompleks, loči tovarno glinice od tovarne aluminija. Vse električne naprave s transformatorji in usmerjevalci so pripravljene ne le za potrebe prvega

IZ PRAKSE VRHOVNEGA SODIŠČA

KJER POSTAVLJAJO STVARI NA PRAVO MESTO

Vrhovno sodišče je najvišja sodna instanca, na katero se obračajo ljudje s pritožbami, če se jim zdi, da jim je bila pravica pri nižjih organih krivično odmerjena. Poslovanje upravnega oddelka Vrhovnega sodišča nam razkrije najrazličnejše upravne spore, v katerih izreka Vrhovno sodišče sodbo po temeljiti presoji ter ugotovi upravičenost ali neupravičenost tožbe. Ogledamo si nekaj primerov njegovega poslovanja.

VINCARKA NAJ BI SE ZADOVOLJILA Z BAJTO?

Okrajna in okrajna komisija za agrarno reformo in kolonizacijo sta odločili, da se razlasti vse vinogradniško posestvo nekoga nekmeta, ki mu je posestvo doslej obdeloval vedno je viničar. Dedišč lastnika pa so pristojnemu republikanemu organu predlagali, naj bi v silo preurejena viničarska hiša z vrtom in delom vinograda ostala njim, češ da ta zgradba pri obdelovanju posestva ni potrebna, ker je zraven še majhna viničarska hiša. Republiški organ je na to pristal, viničarka, ki ji je bila zgradba z vrtom in delom vinograda dodeljena za njeno preživljanje, pa se je proti temu pritožila.

Vrhovno sodišče raznim izgovorom, kako in zakaj naj bi ostala vila in del posestva last prejšnjih lastnikov, ni mogla pritrčiti, ker zakon jasno predpisuje, da se prav tako kot posestvo razlastijo tudi vinske kleti, zgradbe in podobne naprave. Ker manjša viničarska hiša tudi nima vinske kleti, stiskalnica pa je v prizidku pri vili, je še toliko bolj jasno, da spada tudi preurejena viničarska k razlastitvenemu vinogradniškemu posestvu ter je bilo zato ravnanje okrajne in okrajne komisije za agrarno reformo popolnoma pravilno in v skladu z zakonom.

ENAKOPRAVNOST BI BILA OKRNJENA

Manjša posestnica A. K. v Krki vasi je od svojih mladih nog delala na posestvu in tudi še potom, ko se je poročila z državnim uslužbencom, ki je 23 ha kmetije dajalo deli dohodkov za preživljanje petčlanske družine. Po vsaj pravici se je torej štela za kmetico in pred nedavnim je dokupila še 20 arov goličave, ki jo je sama ter s pomočjo otrok zrakovala in obdelala deloma v vinograd, deloma pa za sadovnjak. Ko pa je hotela dokupljeno zemljo prepisati na svoje ime, je nalezela na precejšnje težave. OLO Krško ji je odrekel prepis dokupljene zemlje, češ da ni kmetica, marveč žena uslužbenca. Državni sekretariat je njeno pritožbo zavrnil in potrdil odločbo OLO, prav tako trdeč, da je mož kmetice državni uslužbenec in da bi prepis pomenil prenos zemlje od kmeta na nekmeta. Šele Vrhovno sodišče je pravilno odločilo, da poklic moža ne more vplivati na poklic žene. Razen tega gre v tem primeru tudi le za majhno površino, ki skupno s prejšnjim posestvom ne da 3 ha zemlje, do katerih ima pravico tudi nekmet ne glede na to, da je posestnica, ki je brez tuje dovozne sile dotedanja goličavo spremenila v plodno zemljo, brez težav dokazala, da je v resnici kmetica.

VAJENCEM USTREZNA UČNA MESTA!

Mnogi obrtni obrati, pa tudi industrijski, se kaj radi branijo sprejemati vajence. Ker vidijo samo do konca svojega nosu, se jim zdi škoda strokovno znanje. Zdravilo za tako kratkovidnost je uredba o vajencih, ki nalaga podjetjem, kjer vajence neboje ali pa jih ne smejo zaposliti, ker po lastni krivdi nimajo potrebnih pogojev za pravilno učenje, plačevanje prispevka za strokovno izobrazbo vajencev. S to

uredbo je po mnenju nekoga mestnega ljudskega odbora prišel navkriž lastnik zasebnega obrtnega obrata za vukaničarstvo. Ker ni imel vajenca, bi moral mesečno plačevati 1000 din. Zaman se je izgovarjal, da je že več kot 53 let star, da slabo vidi, ter tudi nima potrebnega orodja, zaradi česar opravlja še manjša popravila zračnic za kolesa, obutve in podobno. V takih razmerah se vajenec res ne bi mogel kaj prida naučiti. Prva in drugostopna odločba sta njegove izgovore zavrnili, priznalo pa jih je Vrhovno sodišče, češ da obrtnik res ni sam kriv, da so mu razno priprave in orodja propadli, ko je bil med okupacijo izseljen.

Vendar se ob tem primeru lahko zamislil marsikdo, ki ne ve, kam bi dal fanta ali dekleta v uk. Če bi bili namreč ljudski odbori glede na določila o sprejemanju vajencev v uk v vsakem primeru tako natančni kot pri omenjenem, bi namreč v raznih obrtnih delavnica in podjetjih hitro našli nič koliko mest, kjer bi se vajenci lahko izučili.

ZAKAJ NAJ BI VINO NE BILO POCENI

Čeprav je poved dovolj gostiln, so potrošniki le veseli, če kaka kmetijska zadruga odpre prodajalno vin, saj so tako prodajalne močno konkurenčne. Vendar pa imajo KZ večših težav pri svojem poslu. Tudi spor med MLO Ljubljana in nek KZ iz Dalmacije je romal do najvišjega mesta MLO in Sekretariat za gospodarstvo LRS sta namreč pri zavrnjeni prošnji za dovoljenje prodajalne spregledala, da kmetijskim zadrugam uredba o ustanavljanju in poslovanju trgovskih podjetij dovoljuje, da odpirajo prodajalne za prodajo vseh vrst lastnih proizvodov po vsej državi. Kmetijska zadruga, ki se je pritožila, ker ni dobila dovoljenja za poslovne prostore, pa je že imela lastno trgovsko podjetje za prodajo vin ter bi zato morali pristojni organi ugotoviti le, če so dani pogoji za odprtitev prodajalne, ne pa dovoljenje za prodajalno načelno odločilo. Podobnih sporov med MLO in kmetijskimi zadrugami, ki bi rade odpre prodajalne, pa jim MLO pri tem ni skušal pomagati, je bilo že več, kar priča o premajhni prizadevnosti MLO, da bi s pomočjo konkurence vplival na pocenitev vin, kmetijskih pridelkov, zelenjave itd.

Marija Namoriš

KULTURNI OBZORNIK

SPORT IN TELESNA VZGOJA

FLORES OBLAK v Mali galeriji

Angleži bodo prispeli jutri v Beograd in Ljubljano

SKOK NA TRENINGU Stipič

Samostojna razstava mladega slikarja, ki je nedavno zapustil Akademijo, je pomemben korak v življenju umetnika...

Tudi mladi slikar Oblak se trudi in zavestno išče. Njegova platna pripadajo, da so plod rosnih prizadevanj in študija...

(Od stalnega doposnika »Borbe«) London, 12. maja. — Za nedeljski tekmi angleških nogometašev v Jugoslaviji je v Londonu veličansko zanimanje...

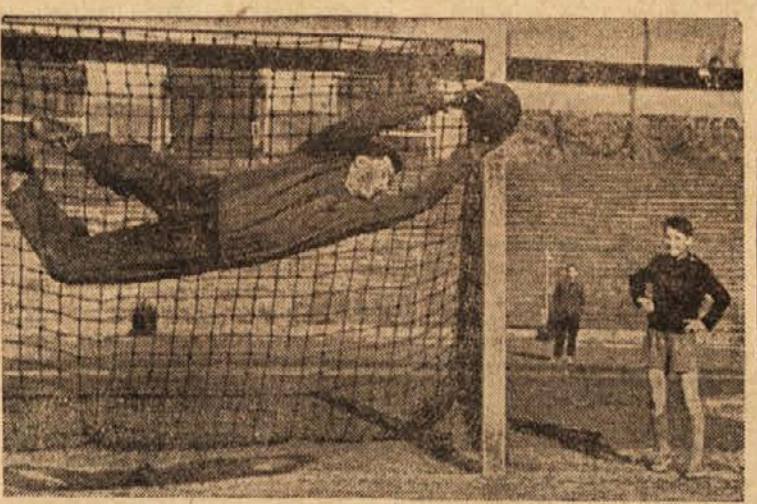
jo biti Jugoslavlani po porazu v Belgiji v Zagrebu bolj zaskrbljeni. Kar zadeva angleško A reprezentanco, je le-ta tista, ki je pred nekaj tedni premagala škotsko reprezentanco v Glasgowu 4:2...

wickas, ki je izvrstno igral v finalnem pokalnem tekmovalju in se odlikoval z nastančino in izredno močnimi strelci na vrata.

Tekmovanje gimnazijskih mladinskih zborov ljubljanskega okraja na Muljavi

V proslavo 110. obletnice rojstva pisatelja Josipa Jurčiča je bilo dne 9. maja ob 12. uri na Muljavi tudi tekmovalje gimnazijskih pevskih zborov okraja Ljubljana-okolica...

Človek je osrednje zanimanja Oblakove umetnosti. Posebno so ga privlačili portreti njegovih najbližjih ljudi, poglabljanje v človeka, v pristno človečnost...

KRALJEVA PARADA S treninga državnih reprezentantov Ljubljani

kratke izveščke iz starih komentarjev jugoslovenskega tiska. Franck Colla poudarja v »Daily Telegraph« da bolj zaupa v uspeh angleške B reprezentance...

Kar so v Angliji, po hudi letalski nesreči »Torina«, pri kateri so izgubili življenje vsi člani tega moštva, predpisali, da z letalom ne more potovati več kot 5 nogometašev...

PRED TEKMAMA ANGLIJA : JUGOSLAVIJA

Kako bomo uspeli v tekmah z Anglijo?

To je vprašanje, s katerim se ubadajo vsi ljubitelji nogometa. Po nedolgem neuspehu v Zagrebu in slabi igri naše reprezentance so postali na njej bolj zaskrbljeni.

»Angleže lahko premagamo,« mi je dejal nekdanji trener Orvono zvezda Ljubljane Brodski, ki se je mudil v Angliji dva meseca ter opazoval delo njihovih trenerjev in gledal veliko število tekem.

13 golov na treningu

Ljubljana, 12. maja. Na današnji trening tekmi nogometne B reprezentance je bil član slovenske lige Sivojnik poražen 12:1 (4:1). Gole so dosegli: Toplak 5, Veselničević 3, Lipičnikovič 2 in Herceg 2 (2+1 gol). Za Slovan je dosegel šestni gol Verbeek. Gledalcev je bilo 3000.

Medtem ko je v prvem polčasu napad deloval kaj jalovo, so se v nadaljevanju napadatelji zelo razgrlili. Taktika z dvema ofenzivnima napadalcema in z defenzivno zvezo utegne prinesiti sadove tudi proti Angležem. Toplak je zelo točen strellec, vendar rabi prazen prostor za svoje akcije, Veselničević pa je danes igral dokaj lagodno.

VESELSALOM NA KAISERSCHILDU

Minulo nedeljo je bil na pobočju Kaiserschilda pri Eisenzeru v Avstriji tradicionalni veselsalom, kate-rega so se udeležili tudi člani Enotnosti iz Ljubljane. Tekmovanje ni moralo biti že 18. aprila, vendar je bilo preložen zaradi novozapadlega snega in nevarnosti plazov...

Reprezentanca je nastopila v polovici, ki bi bržkone nastopila tudi v nedeljo: Kralj (Krivokuč), Belin, Zerkovič, Mantula, Spadič, Tasič (Lovičič), Lipičnikovič, Čonč, Toplak, Veselničević, Herceg. Spajč je bil v prvem polčasu lažje pokodovan in ga je zamenjal Lovrič, pri Slovianu pa sta v drugem polčasu igrala Petakovič in Stipič, tako da so nastopili vsi reprezentantje, ki so na treningu.

»Nimamo srednjega napadalca,« je že na treningu tožil tehnični referent Wolfli in duhovito pripomnil sploh ga nimamo v Jugoslaviji. Mene pa da bo napad v tej formaciji zadovoljivo izpolnil naloge na nedeljski tekmi. Obramba je na današnji tekmi igrala s polovico moči, zato je težko soditi o njeni polni zmogljivosti. Vendar pa kaže, da ne zadržuje napadom, tako da lahko pričakujemo na nedeljski tekmi vigrano in dobro enajstorico.

Beograd, 12. maja. — V trening tekmi je A reprezentanca premagala BASK s 4:0, z BSK pa je igrala neodločeno 1:1.

»ARTA«, klub prijateljev grafike

Lepa pobuda grafičnega kolektiva v Beogradu

Ob letošnji redni majski razstavi je Grafični kolektiv v Beogradu naznanil ustanovitve kluba prijateljev grafike z nazivom »Arta«. Klub prijateljev grafike — plod davnih želja petnajstoročnega Grafičnega kolektiva — bo imel lahko velik pomen tako na nadaljnji razvoj te likovne zvrsti, kakor tudi za čim neopredeljnejši stik med obsevnostjo in umetniki.

del letošnje izdaje »Arta« ter z življenjski avtorjev in članki o grafiki, ki jih bodo člani dobili brezplačno, izidejo konec tega meseca. Dela, ki jih bo žirija izbrala za tisk, bodo umetniki klubu poklonili in sami nosili stroške. Razen beograjskih umetnikov — članov Grafičnega kolektiva — bodo v prvi izdaji zastopani tudi slovenski in hrvaški grafični, ki so izrazili željo po sodelovanju z »Arto«. S tem bo klub še v začetku dobil jugoslovanski značaj. Med drugimi bo eno svojih del pripadalo tudi Riko Debenjak, ki je za svoje »stranke« dobil na razstavi v Beogradu oceno remek dela jugoslovenske grafike.

VI. kolo polfinalnih turnirjev

Ljubljana, 12. maja. — VI. kolo polfinalnih turnirjev za prvenstvo Slovenije: A skupina: Kočvar — Omladič prek, Zabukovec — Mišura 1:0, Benedičič — Kobler 1:0, Gabrovšek — Djurkovič prek., Vošnjak — Draksler 1:0. V tej skupini vodi Omladič s 4 točkami in eno prekinjeno partijo. B skupina: Bavdek — Gabrovšek remi, Volk — Trampuž 0:1, Braniseli — Gradnikovič 0:1, Cuderman — Lorbeck 1:0. Sitar — Vavpetič remi. S 4,5 točkami vodi v tej skupini Cuderman.

Zadnja partija bo odločila, kdo bo svetovni prvak

Botvinik : Smislov 11,5:11,5

Ko je Smislov v XXIII. partiji igral z belimi figurami in potegnil prvo potezo, je imel svetovni šahovski prvak Botvinik točko prednosti in bi mu še remi zadostoval za ohranitev naslova. Za Smislova bi pomenil remi poraz v tem dvoboju, saj bi bil v tem primeru dvojni prekinjen, brž ko bi Botvinik dosegel potrebnih 12 točk. Tak psihološki položaj je dal pekat že sami otvoritvi partije. Smislov je otvoril igro s kraljevim kmetom, Botvinik pa je sabel s svojo priložno francosko obrambo. Že pri drugi potezi na Smislov ni nadeljal kot po navadi. Pokazal je, da se namerava izogniti znanim variantam, saj ni bilo sleherni prezgodnje sproščanje položaja za Botvinika, kar bi bilo olajšalo Smislovo je zgradil formacijo kraljeve indijske obrambe, ker mu je bolj ugodila zaprta igra s kar največjimi števili figur na deski. Zanimivo je, da je po prvih osmih potezah z drugačnim vrstnim redom potez nastal istovesten položaj kot pri partiji Gligorič — Babar na zadnjem šahovskem prvenstvu Jugoslavije. Zatem se je partija drugače nadaljevala. Kazalo je, da Botviniku ni bilo všeč, da se mora oddaljiti od svojih še znanih potez v tako pomembnem dvoboju in je zato sklenil odločno nadaljevati, pri tem pa je prenel svoj položaj. Zrvet kmeta v 13. potezi pa mu ni prinesla zaželjene pobude. Posrežilo se mu je igra zapletla, pri čemer je vrnil kmeta nazaj in na videz sprostil položaj. Že 23. poteza Smislova pa je pokazala, da je Botvinik v dozdavno sicer, da je Botvinik pravzaprav v izredno težavnem položaju. Botviniku se ni posrežilo najti zadovoljive obrambe; še naprej je igral iverano, po izgubi dveh kmetov pa je sledila nepričakovano nagla katastrofa 30.ega v 28. potezi.

PODVIK SMISLOVA V PREDZADNJI PARTIJI

Bel: Smislov Crni: Botvinik 1. e4 e5, 2. d3 c5, 3. Sd2 Sc6, 4. g3 g5, 5. Lg2 Lg7, 6. Sg1 Sg6, 7. 0-0-0, 8. c3 d6, 9. a4 f5, 10. d4 d5, 11. ed. ed. 12. Te1 f4, 13. Sf1 Lg4, 14. gf Lf3, 15. Lf3 Kh5, 16. Ld2 Lh6, 17. Te2 Lf4, 18. Te1 Ld2, 19. Sd2 Sf5, 20. Lg2 Sh4, 21. Dd5, 22. Sg2 Dd3, 23. Sc4 Tf5, 24. Sd6 Tf3, 25. Sd7 Tf8, 26. Sc3 Dr5, 27. Te8 Kq8, 28. Tf3 fmi se vda.

POTEK XXIII. PARTIJE

Bel: Smislov Crni: Botvinik 1. e4 e5, 2. d3 c5, 3. Sd2 Sc6, 4. g3 g5, 5. Lg2 Lg7, 6. Sg1 Sg6, 7. 0-0-0, 8. c3 d6, 9. a4 f5, 10. d4 d5, 11. ed. ed. 12. Te1 f4, 13. Sf1 Lg4, 14. gf Lf3, 15. Lf3 Kh5, 16. Ld2 Lh6, 17. Te2 Lf4, 18. Te1 Ld2, 19. Sd2 Sf5, 20. Lg2 Sh4, 21. Dd5, 22. Sg2 Dd3, 23. Sc4 Tf5, 24. Sd6 Tf3, 25. Sd7 Tf8, 26. Sc3 Dr5, 27. Te8 Kq8, 28. Tf3 fmi se vda.

Kulturne beležke

Danes, v četrtek, bodo na koncertu v Zagrebu nastopili beograjski glasbeniki, umetnik Jakob Srejovič (flauta), Josip Pikelj (harfa) in pianistka Vera Božić-Devčić.

Član Državnega sveta francoske republike g. André Auleau je včeraj, v sredo, prispel v Zagreb. Dopolodne je predaval na pravni fakulteti o francoskem Državnem svetu. Iz Zagreba lu odpotoval v Ljubljano, Beograd in Sarajevo.

Dramski muzej pri newyorški univerzi Columbia je ponudil muzeju gledaliških umetnosti v Beogradu foto-kopije svojih dokumentov o razvoju gledališta v ZDA. V tem gradivu so zbrani tudi posnetki o gostovanjih velikih evropskih igralcev v Ameriki.

Konec gledališke sezone se v Beogradu čedalje hitreje bliža. Jugoslovensko dramsko gledališče je že pripravilo svojo zadnjo premiero, medtem ko bo Drama narodnega gledališča postavila na oder še tri premiere, humanistično gledališče pa še dve premieri.

V Galeriji beograjskega narodnega muzeja so pripravili že dni razstavo del starih nizozemskih in flamskih mojstrov, ki bo odprta dva meseca. Z okrog trideset deli je zastopana vrsta znanih in neznanih slikarjev, ki so živeli in ustvarjali v XVII. stoletju. Razen kompozicij s mitološkimi prizori in portretov je tematično najbolj zastopana krajina, zlasti pa še tihožitja v velikem formatu.

DR. BRATKO KREFT

Shakespeareova Visoka pesem

Jutri zvečer bo po štirinajstih letih v Drami Slovenskega narodnega gledališča spet uprizorjena Shakespeareova tragedija »Romeo in Julija« v režiji Slavka Jana

Tragedija »Romeo in Julija« je izšla prvič leta 1597 kot roparska izdaja brez avtorjevega imena. To je bilo v tistih časih zelo v navadi, saj avtorskega prava še ni bilo. Gledališča so eno drugemu kradla rokopise in imela celo posebne hitropisce, ki so hodili na predstave in tam po govoru igralcev zapisovali besedilo. Od god je tudi toliko in na napak in v tretje izdaje nekaterih Shakespeareovih del. Tudi naslednja izdaja »Romea in Julije« (1599. l.) tako imenovana druga quarto-izdaja, je še brez avtorjevega imena, besedilo pa je bistveno spremenjeno in razširjeno. Namesto prvotnih 2322 vrstic jih je zdaj že 3097. Shakespeareovo ime nosi šele tretja izdaja iz leta 1609, ki je bila predloga tudi za tako imenovano toliko izdajo leta 1623. Zgodnja imena nesrečnih zaljubljenih je prastara. Ze stari Indijci jo poznajo, prav tako Grki, Hero in Leander (zgodbo je uporabljal avstrijski klasik Grillparzer za tragedijo »Ljubezni in morja valovi«), Piramus in Tiza (Shakespeare jo je parodiral v »Snu kresne noči«), Tristan in Izolda (ed. Kenofon iz Efeza pripoveduje v tretjem ali četrtem stoletju o Antiji, ki je ušla pred nasilno močljivo na ta način, da je zavzela uspavalno pljučo, se dala pokopati, nato pa so jo roparji odvedli. Nemški pesnik G. A. Bürger je ta roman prevedel pod naslovom »Antia in Abrocama«, Christian iz Troysa je snov odbral v svoji »Cligese«, a ji dal srečen zaključek. Italijan Masuccio iz Salerno opisuje med svojimi noveltami, ki jih je izdal v Neaplju leta 1476, podobno zgodbo, ki se je zgodila v Sieni. Tudi v tej noveli povzroči neko opojno sredstvo navidezno smrt. Pisatelj in vojak Luigi da Porto je Urbina je zapisal podobno zgodbo, ki mu jo je pripovedoval neki Peregrino iz Vrone. Stvar bi se naj bila zgodila v Veroni že okrog leta 1263. Njen tragični zaključek bi naj bil spravi sprto veronsko plemstvo. Zapisal je zgodbo okrog leta 1523, tiskana pa je bila deset let kasneje pod naslovom »La Giulietta, historija novelemente ketrovata di due nobili amanti«. Novela omenja Cappelletti in Montecchi, dve spriti družini, ki nastopata tudi v Shakespeareovi tragediji, prvič pa ju omenil že Dante v svoji »Božanski komediji« (Vice VI, 106).

Luigi da Porto sicer dvomi o resničnosti zgodbe, ker sta pripadala družini gibelski stranki, in misli, da zavolje tega nista mogli biti tako sprti med seboj. Potez tega pa so v Veroni bili samo Montecchi, kakor trdi drugi. V noveli nastopa že Romeo, ki se na nekem plesu zaljubi v Julijo, ko se je prej zman pogovarjal za neko drugo lepotic. Pri spopadu z njenim bratrcem Tebaldom ja ubije. Julijo pokoplje, ker je bila uspavalna napoj, zaljubljenca pa po težkem slovesu naposled umreta oba. Romeo ima dva prijatelja, enemu je ime Mercutio, drugi pa je franciskanski pater Lorenzo, modrijan in poznavalec narave. Julijin šenin je tu in sluga Pietro. Romeo vžame strup, Julija pa ustavi dih in umre. To je prvi določnejši zapisek zgodbe o Romecu in Juliji, prazgodba Shakespeareove tragedije. Leta 1553 je izšla italijanska pesnitev v staneh s podobno snovjo in zgodbo, naslednje leto pa je italijanski novelist Bandello povedal »La sfortunata morte di due intelligentissimi amanti«. Pisec je skušal razne neverjetnosti, učenjiti in približati resnosti. Novela je pisana romantično-nesenančno in ima precej renesančnih brezsrčnosti, kakršnih je nekaj tudi v Shakespeareovem delu. Dolkja je pri njem že Julijina zaupnica in pomočnica, Romeoov prijatelj skuša Romea odvrtiti od brezpladne zaljubljenosti za Rozanandom. Tudi spletna lestva je že tu. Romeo skuša pred dvobojem pomiriti Tybalta, navidezno mrtvo Julijo pa obudi s poljub. Zaman jo prepusti v varstvo patru Lorenzu. Nad njegovim truplom se zruši in sudičo spusti.

Francoski Pierre Boastuan je leta 1559 prevedel in priladil Bandellovo novelo za »Histoires Tragiques« od Françoisa de Belleforest. Boastuan je zgodbo nekoliko spremenil in uvedel reynega lekarja, pri katerem kupi Romeo strup. Prej solzavo slovo obeh ljubiteljev spremeni na ta način, da se Julija zbuje šele, ko je že Romeo mrtev, kar je prevzel tudi Shakespeare. Julija se usmrti z Romeoovim bodalom. Očividno je tudi ta novela stžila Shakespeareu za prhur Brooke, ki je izdal leta 1562 pesnitev pod naslovom »The tragical History of Romeus and Juliet«, written first in Italian by

Bandell, and nowe in English by Ar. Br. Leta 1567 je objavil William Faynter (angl. Painter — različno ga pišejo) v svoji knjigi »Palace of Pleasure« novelo »The goodly history of the true and constant love betwene Rhomeo and Julietta«.

Brooke omenja v predgovoru k svoji pesnitvi, ki ima okrog 3000 stihov, da je pred kratkim videl v gledališču dramo z isto snovjo, ne omenja pa avtorja. Tako še danes ne vemo, kdo je bil v tem primeru v dramatik Shakespeareov predhodnik. Morda je Shakespeare dramo poznal in jo celo uporabljal za podlogo in predlogo svoji, kar bi ne bilo niti izključeno, saj je takšna bila njegova navada. Nekateri mislijo, da Brooke menl dramo »La Hadriana« iz leta 1578, ki jo je spisal slepi pesnik in igralec Luigi Grotos, ker je v njej nekaj značilnih podobnosti s Shakespeareovo tragedijo, zlasti v tretjem dejanju, ko se ljubca poslavljata drug od drugega.

Leta 1596 je izšla balada, ki obravnava podobno snov, kar vse priča, kako je bila zgodba popularna. Ohranili so se tudi odlomki v latinščini pisane tragedije o Romecu, ki so jo uprizorili študenti v Cambridgeu. Leta 1611 se je ohranila v Benetkah scenarij komedijske inačice te zgodbe pod naslovom »Li tragici successi, commedia«. Tako je imela tudi italijanska commedia dell'arte svojega Romea in Julijo. Ugotovljeno je, da so italijanske potujoče družine uprizarjale že leta 1568 dramo z isto snovjo in da so leta 1572 z njo gostovale v Angliji. Leta 1575 namiguje Gascoigne v »Blask to Viscount Montague« na neko uprizoritev z Romecom, založnik Richard Tottle pa je dal 18. februarja 1583, leta za beležiti izdajo dela pod naslovom »Romeo and Julietta«.

Snov sta uporabila tudi dva španska dramatika: Shakespeareov sodobnik Lope de Vega v igri »Castelvines y Monteses« in njegov učence Francisco de Rojas y Zorilla v igri »Los Bantos de Verona«. Toda španska dramatika sta prizanesla ljubitelja, ki se po težkih izkušnjah srečno najdeteta, kar je očitveno uprizarlo tudi občinstvu, ki je kakor danes tudi še takrat ljubilo »happy-ende«, katerim tako rada streže filmska industrija. Srečen konec je ljubitelja privoščil tudi Troyes v svoji »Cligese«.

Po desedanjih ugotovitvah je moral Shakespeare napisati svojo tragedijo že okrog leta 1593. Potemtakem jo je napisal v svojem devetindvajsetem letu. V tragediji se močno prepletajo komični in tragični elementi, prav tako pa realistični, romantični in lirčni. V tem je sorodna renesančni noveli, zlasti pa španski dramati »Celestina« in srednjeveški zgodbi o Aucassinu in Nicoletti — in to bolj kakor antični tragediji. Samo dolka, ki igra vlogo vodnice, ima nekaj iz stare tragedije, če se spomnimo na dvojko v Evripidovem »Hippolytu«.

Glavna predloga je moralo biti Shakespeareu Brookovo delo in to ne le po zgodbi, tudi značilni so v bistvu pri Brooku že takšni, kakršne srečamo pri Shakespeareu, le da jih je ta bolj izobilnoval in »dramatiziral«.

» ŽIVI TORPEDI « so prvi naskočili Dien Bien Fu

Vojak Francoske tujske legije pripoveduje o krvavi zaključni bitki za to trdnjavo

Ves svet se je zanimal za srdito bitko pred najmočnejšo francosko trdnjavo v Indokini Dien Bien Fujem. Celih 20 ur je trajal spopad moča proti moči, preden je trdnjava padla. Kje je pravzaprav ta neznan kraj zdaj krvavega imena? Nepomembna točka na zemljevidu, prej neznana vas v džungli in gnezdo tihotapcev z 200 prebivalci, potem pa utrba bunkerjev, za katero se je bila najstrditeljska bitka od začetka vojne v Indokini. Ves svet pozna zdaj to ime. Več tednov se je 15.000 Francozov, Maročanov in ojakov Tujske legije borilo na življenje in smrt, da bi ubranilo to važno oporišče, francoskih čet. V noči na nedeljo so se pognale vietnamske čete v odločilni napad. Bil je že tretji veliki naskok. Val za valom je naskakoval utrbe, nasprotnika sta se borila z ročnimi granatami in bajoneti, pa tudi ta naskok so branilci odbili. Šele v petek so klonili.

O strašni bitki za Dien Bien Fu je pripovedoval ranjeni vojak Francoske tujske legije Robert Millerer, v bolnišnici v Hanoju. »Pripravljeni smo bili na vse,

toda... Dolej smo se borili proti nevidnemu sovražniku, Bila je vojna brez fronte, neizprosnosti in tudi brez milosti, partizanska vojna z bliskovitimi napadi in sabotažnimi dejanji. Naš sovražnik je bil lahko vsakdo, kmet, ki je mirno delal na polju, ali kul, nesoč svoje košare v mesto. Šele 13. marca ob petih popoldne se je začela »normalna

Dien Bien Fu ni bil prava trdnjava. To je samo omrežje bunkerjev, povezanih med seboj s strelskimi jarki, pred njimi na gosto preprežena bodeča žica vsa zemlja pa minirana. Glavnih utrdb je bilo osem. Globoko pod zemljo so imeli branilci skladišča municije in živil, pa tudi zasilne bolnišnice. Življenje v začasnih trdnjavi seveda ni bilo prijetno. O kaki zabavi ali razvedrilu ni bilo govora. Med 15.000 branilci je bilo samo 11 žensk: komandantova tajnica, neka nemška zdravnica, poročena s francoskim majorjem, in devet bolničark.

Neke noči so topovi oblegovalcev nenadoma utihnil. Na nobeni straži ni bilo več slišati pokanja. Luna je sijala in obsevala strahovito razdejano utrjeno področje. Vojak Tujske legije je pripovedoval, da si je pravkar prevezoval rano, ko je nekdo kriknil: »Prihajajo! In tuda

val vojak Tujske legije. »sem imel strašen občutek; hotel sem samo bežati, samo bežati. Potlej pa sem pograbil mitraljez in začel streljati. Cele vrste napadajočih so padle. Toda če jih je padlo deset ali dvajset, jih je takoj pridruživlo s njimi petdeset, sto. Čev mojega mitraljeza je bila že razbeljena. Ko je luna zahajala, sem zavedal že več mrtvih kakor živih. In mrtvi so se čedalje bolj bližali našim položajem. Proti jutru so bili že tik pred nami. Zrak je bil nasičen z dimom in smrdom po gnoju, krvi, etru in jodu. Stokanje smrtno ranjenih je bilo neznosno.

Vojaka tujske legije, ki je opisoval zadnje dejanje te pretresljive tragedije, je ranil drobec granate. S helikopterjem so ga odpeljali v Hanoi. Ko so ga tam vprašali, ali je srečen, da si je rešil vsaj življenje, je zmajal z glavo in odgovoril:

Takšen je bil Dien Bien Fu 18. marca, ko so ga čete generala Giapa tri dni zamaš naskakovale. Francoski vojaki so hitro popravili, kar se je dalo, ker so napadalec spet zaželi z ofenzivo

»Kako naj bi bil srečen, ko pa vem, da so ostali tam v peklu moji tovariši, ki so več mesecev delili z menoj dobro in zlo, zadnje cigarete, tovaršili, ki so mi ob Rdeči reki rešili življenje. Obležali so v smrdljivi jami, sto in sto, morda več tisoč, in zdaj jih niti s helikopterji ne morejo rešiti, ker je zasilno letališče tako razrito od granat, da se helikopter ne more spustiti nanj.

se je začelo. Med strahovitimi kričanjem so vietnamske čete navalele na utrbe, val za valom liki človeški termitt. V prvi vrsti napadali niso imeli ne pušk, ne revolverjev. To so bili tako imenovani »živi torpediti«, samomorilne čete. Oboroženi so bili samo z dinamitom. Nosili so ga v dolgih bambusovih palicah, privezanih okrog pasu. Vedeli so, da jih čaka neogibna smrt. V skupinah so naskakovali žične pregrade in v skupinah so jih mine metale v zrak. Toda prebijali so vrzeli v bodeči žici in skozi te vrzeli so navali napadalec z bajoneti.

»Nekaj sekund,« je pripovedoval vžigalnik na vratih. Kakor skrite alarmne naprave znatno pomagajo zavarovati zakladnice z dragocenostmi ali muzejnimi znamenitostmi, tako je tudi vžigalnik za svetlobo na vratih zelo praktična naprava. Na ključavnici je v obliki gumba električno stikalo. Brž ko človek pritisne na ključavnico, da bi vstopil v sobo, avtomatično zažari luč v njej. Ta preprosti in praktični patent zlasti uporablja jo v hotelskih sobah, kjer so morali potniki doslej v temni tipeti po neznanih stenah, da so našli električno stikalo. Zdaj bodo odpadle mnoge neprijetnosti, ki jih doživljuje človek v temi.

Vžigalnik na vratih

Kakor skrite alarmne naprave znatno pomagajo zavarovati zakladnice z dragocenostmi ali muzejnimi znamenitostmi, tako je tudi vžigalnik za svetlobo na vratih zelo praktična naprava. Na ključavnici je v obliki gumba električno stikalo. Brž ko človek pritisne na ključavnico, da bi vstopil v sobo, avtomatično zažari luč v njej. Ta preprosti in praktični patent zlasti uporablja jo v hotelskih sobah, kjer so morali potniki doslej v temni tipeti po neznanih stenah, da so našli električno stikalo. Zdaj bodo odpadle mnoge neprijetnosti, ki jih doživljuje človek v temi.

Živ računski stroj

... znanstveniki so odkrili neko 34 let staro kmetico, ki po pravici velja za človeški računski stroj. V nekaj sekundah pomnoži na pr. 69.194 s 5932. Zanimivo pa je, da zna ta presenetljiva računarica, Angelina Esparza Chubby komaj za silo pisati. Vse račune napravi miže in prosilci ljudi, naj se med tem zabavajo, češ da jo tišina moti.

Ameriška javnost na strani Oppenheimerja

Strokovnjaki s področja jedrske fizike pravijo, da bodo na razpravi izpovedali v njegovo korist

Zloglasni ameriški senator Mc Carthy vneto skrbi za senzacije. Komaj se poleže ena, že pripravi ameriški in svetovni javnosti drugo. Zdaj se ves svet zanima za usodo znanega strokovnjaka na področju jedrske fizike in uglednega znanstvenika prof. Oppenheimerja. Mc Carthy ga je obdolžil, da je imel zveze s komunisti in da jim je izdajal skrivnosti atomske bombe.

Oppenheimer je v ameriškem tisku objavil obširen zagovor, v katerem zavrača te neutemeljene, iz trte izvite obdolžitve in dokazuje, da je popolnoma nedolžen. Njegov zagovor je vzbudil v ameriški javnosti odobravanje in simpatije. Sumničarje je večidel konec in malone soglasno je v Ameriki mnenje, da se je zgodila uglednemu znanstveniku velika krivica.

Preiskava proti Oppenheimerju se je že začela. Za zdaj so znane samo izjave strokovnjakov s področja jedrske fizike, ki bodo na razpravi zaslišani. Vsi pravijo, da bodo izpovedali v korist Oppenheimerja. Vsi so pripravljani pričati tako, kakor jim vleva vest, nobenega ni med njimi, ki bi se skrival za različni pretvezami o varnosti in patriotizmu. Naj omenimo samo Gordona Deana, dr. Busha in poslanca Colea. Vsi trije so znani strokovnjaki na področju atomske energije in opravljajo ali pa so opravljali važne posle kot predsedniki Komisije za atomsko energijo oziroma raznih odborov v ameriškem Kongresu.

Državni tajnik za narodno obrambo Wilson je rekel, da ne namerava bližiti nikogar, kdor je dober državljan in kdor je skušal domovini pomagati. Če je kdo napravil kako napako, jo bo pač popravil, reforme in preiskave pa so po njegovem mnenju potrebne tudi drugod, ne le v vojski. Za Oppenheimerja so se zavzeli predvsem njegovi kolegi z znanstvenega področja. Prvi med njimi se je oglasil prof. Einstein, eden najzaslužnejših, če ne najzaslužnejši znanstvenik tudi na tem področju, saj je sodeloval pri izdelavi prve atomske bombe.

Prof. Oppenheimer

Tudi ameriški tisk je z redkimi izjemami na strani Oppenheimerja. Skoraj vsi časniki pišejo o Oppenheimerju kot o velikem znanstveniku in teoretiku. Pač pa pripominjajo, da je zelo slab in navelen politik. Sicer pa v tem oziru ni izjema, saj pozna zgodovina le malo slovečih znanstvenih teoretikov, ki bi bili hkrati tudi dobri politiki. Znanstveniki se s politiko pač ne utegnejo ukvarjati.

Tetracin - nov antibiotik

Znanstveniki so zadnja leta večkrat dobili pomembna zdravila iz kaj čudnih snovi. Hormon kortison, ki učinkuje zlasti proti revmi, dobivajo iz govejega žolča. Iz soka repe, kolerabe in korenja dobivajo snov, ki jo s pridom uporabljajo pri zdravljenju želodčnih čirov. Nekateri sloji črnega premoza imajo baje lastnost, da pobijajo nekatere klice, plesni in podobni mikroorganizmi so postali temeljna snov za važne produkte, ki imajo v moderni tehnologiji močnejšo vlogo, za tako imenovane antibiotike.

Vtem ko je treba odkritje penicilina pripisati slučajnemu opaževanju plesni, pa je najnovejši antibiotik, tetracin, plod znanstvenega dela. Njegova temeljna kemijska sestava namreč ustreza »skeletu« molekulske strukture drugega, že več let znanega antibiotika teramicina. Prvi klinični poskusi so pokazali, da je tetracin med drugim učinkovito zdravilo proti vnetju trebušne mrečne in sečevoda, pa tudi pljuč in sluhovoda.

Takšen je bil Dien Bien Fu 18. marca, ko so ga čete generala Giapa tri dni zamaš naskakovale. Francoski vojaki so hitro popravili, kar se je dalo, ker so napadalec spet zaželi z ofenzivo

»Kako naj bi bil srečen, ko pa vem, da so ostali tam v peklu moji tovariši, ki so več mesecev delili z menoj dobro in zlo, zadnje cigarete, tovaršili, ki so mi ob Rdeči reki rešili življenje. Obležali so v smrdljivi jami, sto in sto, morda več tisoč, in zdaj jih niti s helikopterji ne morejo rešiti, ker je zasilno letališče tako razrito od granat, da se helikopter ne more spustiti nanj.

»Nekaj sekund,« je pripovedoval vžigalnik na vratih. Kakor skrite alarmne naprave znatno pomagajo zavarovati zakladnice z dragocenostmi ali muzejnimi znamenitostmi, tako je tudi vžigalnik za svetlobo na vratih zelo praktična naprava. Na ključavnici je v obliki gumba električno stikalo. Brž ko človek pritisne na ključavnico, da bi vstopil v sobo, avtomatično zažari luč v njej. Ta preprosti in praktični patent zlasti uporablja jo v hotelskih sobah, kjer so morali potniki doslej v temni tipeti po neznanih stenah, da so našli električno stikalo. Zdaj bodo odpadle mnoge neprijetnosti, ki jih doživljuje človek v temi.

»Nekaj sekund,« je pripovedoval vžigalnik na vratih. Kakor skrite alarmne naprave znatno pomagajo zavarovati zakladnice z dragocenostmi ali muzejnimi znamenitostmi, tako je tudi vžigalnik za svetlobo na vratih zelo praktična naprava. Na ključavnici je v obliki gumba električno stikalo. Brž ko človek pritisne na ključavnico, da bi vstopil v sobo, avtomatično zažari luč v njej. Ta preprosti in praktični patent zlasti uporablja jo v hotelskih sobah, kjer so morali potniki doslej v temni tipeti po neznanih stenah, da so našli električno stikalo. Zdaj bodo odpadle mnoge neprijetnosti, ki jih doživljuje človek v temi.

Anekdote

USPEŠEN OGLAS

Književnik Petar Kočić je izdajal v Banji Luki časnik »Otažbina«. Nekega dne je prišla v uredništvo neka ženska in ga vprašala:

»Povejte mi, ali imajo oglasi v vašem časniku kaj uspeha?«
»Absolutno,« je odgovoril Kočić. »Glejta, včeraj je neka žena objavila oglas, v katerem išče izgubljenega otroka, danes pa je že dobila dvojčka.«

»Mirko pravi, da imam klasičen profil, kaj pa je pravzaprav klasično?«
»Vse, kar je staro, draga moja.«

NI SPAL

Radoje Domanović je nekoč svoji ženi obljubil, da pride domov pred polnočjo. V kavarni pa ga je zadržala družba prijateljev, tako da je prišel domov šele jutraj.

»Kje pa si bil tako dolgo?« ga je vprašala žena. »Vso noč zaradi tebe nisem zatisnila oči.«

Domanović je vzdihnil in odgovoril:
»Saj jih, revež, tudi jaz nisem.«

NAJZASLUŽNEJŠI MOŽ

K Lazi Lazareviću je prišel nekoč neki fant in mu povedal, da je opustil medicinske študije in da bi se rad posvetil književnosti, da bi koristil človeštvu.
»Za to ni treba, da človek postane književnik,« je rekel Lazarević, »saj ste že s tem, da ste opustili medicinske študije, storili človeštvu neprecenljivo uslugo.«

CORPUS DELICTI

Edmond Rostand, pisec sloveče drame »Cyrano de Bergerac«, je bil nekoč povabljen na večerjo k Sari Bernhard. Ker pa je vedel, da bodo pred večerjo brali dramo nekega mladega pisatelja, je prišel namenoma prepoznati. Ko je vstopil v hišo, je zagledal v prednji sobi spečega lakajja. Rostand ga je krepko stresel in mu rekel:
»Jean, vidim, da ste že spet prisluskovali.«

TRIJE tovariši

ROMAN 72

»Roza.«
»Pojdi, vsi trije popijemo še po čašico.«
»Velja.«
Roza je sedela poleg točilne mize in pletla volnene nogavice za svojo hčerko. Pokazala mi je vzorec. Tudi tri jopice je bila že spleta. »Kakšno so bili kaj posli?« sem vprašal.
»Slabi. Nihče več nima denarja.«
»Ali naj ti kaj posodim? Na — ta denar sem prigrabil pri pokeru.«
»Prigran denar rodi denar,« je rekla Roza, pljunila nanj in ga spravila v žep.
Alojz je prinesel tri kozarce. Potem, ko je prišla Fritzl, je prinesel še četrtega.
»Sobotas, je dejal. »Strašno sem utrujen.«
Ugasil je luč. Odšli smo. Roza se je na pragu poslovila. Fritzl se je pridružila Alojzu. Bodro in lahno je stopala poleg njega. Alojz je drsal s ploskimi nogami po tlaku. Obstal sem in gledal za njima. Videl sem, kako se je Fritzl sklonila k umazanemu, šantavemu natakarju in ga poljubila. Brezbrižno se je je otepal. In iznenada, sam nisem vedel, kako se je to zgodilo, me je vtem,

ko sem se obrnil in pogledal čez prazno cesto in hiše s temnimi okni pod umrlim nočnim nebom, obšlo kakor bi tresčilo tako slino hrepenenje po Pat, da sem se malone zamajal. Ničesar več nisem razumel, — ne sebe, ne svojega vedenja, ne vsega tega večera, ničesar več.

Naslonil sem se na zid bližnje hiše in buljil predse. Ni mi šlo v glavo, zakaj sem vse to storil. Zapletel sem se bil v nekaj, ki me je pretrgalo, me napravilo nespametnega in krivičnega, v nekaj, kar me je premetavalo sem ter tja in mi razbilo, kar sem bil s težavo uredil. Dokaj nemočen sem stal ob hiši in sam nisem vedel, kaj bi storil. Domov me ni mikalo, — če bi se vrnil domov, bi bilo še celo hudo. Naposled sem se spomnil, da ima Alfonz najbrž še odprto. Napotil sem se tja. Pri njem sem hotel ostati do jutra.

Alfonz ni mnogo govoril, ko sem prišel. Kratkot me je pogledal in mirno bral svoj časnik naprej. Sedel sem k bližnji mizi in buljil predse. Bil sem edini gost. Mislil sem na Pat. Zmeraj znova na Pat. Mislil sem na to, kako sem se vedel. Izenada sem se spomnil sleherne podrobnosti. Vse se je obračalo proti meni. Sam sem bil vsega kriv. Bil sem nor. Buljil sem v mizo. Kri mi je plala po sencih. Bil sem ogorčen in jezen nase in sam nisem vedel, kaj bi storil. Sam sem vse razbil.

Izenada je zaropotalo in zaženketalo. Kozarec sem bil na vso moč tresčilo ob mizo. »Tudi zabava,« je dejal Alfonz in vstal. Vzel mi je koščke stekla iz roke. »Zal mi je,« sem dejal. »V trenutku tega nisem preudaril.«
Prinesel je vate in košček obliža. »Pojdi v bordel,« je rekel, »to je boljše.«

KRIŽANKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60

Vodovavno: 1. finski narodni ep, sestavljen iz narodnih pesmi od Länna-rotta; 2. predstojnik fakultete, izvoljen izmed rednih profesorjev; 3. hoditi v koraku; 4. kosa, delo; 5. gora v Švici; 6. steza; 7. stran okrajšano; 8. poln uši; 9. pokrit hodnik med kolodvorom in železniško progo; 10. sultanova palača; 11. izumirala pilača iz Nove Zelandije; 12. prijeten duh, okus; 13. kopno v morju (množ.); 14. pitjevi glas; 15. francoski fizik, odkril polarizacijo svetlobe (Louis); 16. stih; 17. muslimanski duhovnik; 18. vrsta zvoka; 19. tišina; 20. in (lat); 21. starorimska obleka iz bele volne; 22. nasprotniki (tukja); 23. drugače, mlo, čudno; 24. frizura;

Navpleno: 1. izmerjene višine nad morjem; 2. površinska mera; 3. vrsta kamna; 4. gospodar, kmetovalec; 5. enota za moč; 6. arabski izrec; 7. pega; 8. predlog; 9. afriška ptica; 10. država v Indiji; 11. ital. pozdrav (fon); 12. privaditi; 13. zbirati, graditi; 14. izraz pri množenju; 15. seme tresnosk (eda); 16. indijsko ložnivo; 17. slanina; 18. avtor romana »Polja sacramenta« (Francesco); 19. ovitek; 20. ruski aahovski velemojster; 21. nedotakljiv, varen; 22. graja; 23. vrsta cigarete; 24. čar; 25. storilnost, efekti; 26. veznik; 27. Ludolfovo število; 28. različna slogastika;

MALI LEKSIKON

Zakaj vidre hitro poginejo, če ne pazimo na njihovo prehrano?
Katera dežela je po pridelovanju koruze najbolj znana?
Kolikšna temperatura nastane ob eksploziji atomske bombe?

V blatu v živalskih vrstvih živih vidre so pojavila kri v žolcu in v števih pa rane. V te rane se zatikajo mnoge ribje koščice, ki jih vidra ne more prebiti. V hrani, ki jo dobiva vidra v živalskih vrstvih, namreč ni dovolj klora, ki razkrajja ribje kosti. Če dodamo hrani klor, razkrojijo kosti in vidrini organi hitro ozdravijo.

Po pridelku koruze je najbolj znana Argentina. Tam je namreč podnebje zanjto najugodnejše. V Argentini dorzi koruza mnogo prej kakor pri nas, že v marcu in aprilu. S koruzo imajo v tej deželi posejanih približno 3 milijone hektarjev na leto. Če je letina dobra, je pridelajo do 800.000 vagonov.

Razen radioaktivnega in neprimerno večjega ninka od klasične bombe je tudi toplotni učinek atomske bombe primerno večji od učinka klasične. Vtem ko v kemijskih reakcijah zorenjevanja najmočnejši razstrelivi temperatura ne prekaša 800 stop., se pri eksploziji atomske bombe dvigne do nekaj milijonov stopinj. Dosežena temperatura je nekoliko manjša od temperature na Soncu in znaša torej kakih 30 milijonov stopinj.

»Ze prav,« sem odgovoril. »Je že minilo. Bil je samo izbruh jeze.«
»Jezo je treba pregnati z zabavo, ne pa z besom,« je menil Alfonz.
»Drži,« sem pritrdil, »toda to je treba znati.«
»Vse je stvar treninga. Vi vsi pa hočete z glavo skozi zid. Z leti pa se človek unese.«
Položil je »Miserere« iz »Trubadurja« na gramofon. Hitro se je zdanilo.
Odšel sem domov. Alfonz mi je prinesel še veliko čašo fernet-brance. Opazil sem, da so zdaj tolkle za mojim čelom mehke sekire. Cesta ni bila več gladka. V mojih ramah je tical svinec. Imel sem ga pod kapo.
Počasi sem stopal po stopnicah in iskal po žepu ključ. Tedaj sem zaslišal, da nekdo v poltemi diha. Nekaj bledega, nerazločnega je čepelo na gornji stopnici. Stopil sem še dva koraka naprej.
»Pat,« sem dejal presenečeno. — »Pat — kaj pa počenja tu?«
Zganila se je. »Mislim, da sem malo zadremala.«
»Toda povej mi, za božjo voljo, kako prideš ti sem?«
»Saj vendar imam tvoj ključ od večnih vrat.«
»Ne mislim na to. Mislim...« Pijanost me je minila, videl sem shojene stopnice, oguljene stene in srebrno obleko, ozke, bleščede čevlječke — »menim, da si sploh tu...«
»Tudi jaz se že ves čas vprašujem, kaj me je napotilo k tebi...«
Vstala je in se pretegnila, ko da je to najbolj sama po sebi razumljiva stvar na svetu, da je pozno v noč sedela tu na stopnicah. Potem pa je povohala. »Lenz bi zdajle rekel — konjak, rum, absint...«

DNEVNE NOVICE

Obveščamo ljudske odbornike obeh zborov MLO glavnega mesta Ljubljana, da bo XXXII. skupna seja v petek, dne 14. maja 1954 ob 16.30 v klubijskih prostorih MLO Ljubljana, Kresija. — Iz Skupščinske pisarne Mestnega ljudskega odbora.

MOTOK sredstvo proti moljem zahtevaj posod, ker le če boš uporabil MOTOK, boš za svojo obleko siguren.

Rektorat Univerze v Ljubljani razpisuje mesto docenta na ekonomski fakulteti za predmet zgodovina politične ekonomije. Prošnje se sprejemajo 10 dni po objavi v časopisu.

PREDAVANJA

Dekanat pravne fakultete vabi na predavanje, ki ga bo imel v petek, dne 14. maja ob 18 v Zborniški dvorani Univerze avditor francoskega državnega sveta v Parizu gosp. André Houleux o temi »Francoska ustava iz leta 1946 ter politične, socialne in ekonomske pravice, zajamčene s to ustavo«.

V petek, 14. maja bo IV. predavanje iz ciklusa: »Gradnja inštrijske konstrukcije«. Predavatelj ing. Svetko Lapajne. Predavanje bo ob 20 v prirodoslovni dvorani na Univerzi, vhod iz Gosposke ulice. Predavanje bo spremljano z diapozitivi.

PROGRAM ZA »POZDRAV POMLADI« V NEDELJO 16. MAJA

Trg Revolucije:

- ob 9: vožnja pionirjev z avtomobilski po prometalnih predelih — znanjih;
- ob 10: tekmovalstvo v hitrostni vožnji z avtomobilski;
- ob 10:30: tekmovalstvo cicibanov v hitrostni vožnji s tricikli;
- ob 11: tekmovalstvo pionirjev v hitrostni vožnji z bicikli;
- ob 11:30: žiljeva vožnja z bicikli, tekmujejo pionirji.

Tivoli:

- ob 15: a) tekmovalstvo pionirjev s skiroji — po poti od prelaza na Cankarjevi do Ceste na Rožnik;
- b) tekmovalstvo v spuščanju z majev na sankalšču;
- c) spuščanje avionskih modelov v gornjem delu trikota — nasproti letnega telovadišča;
- d) tekmovalstvo cicibanov v teku v vrečah in v teku z obtežo na roki, v spodnjem delu trikota — nasproti letnega telovadišča.

KONCERTI

Jutri zvečer koncertirata v Filharmoniji harfist prof. Jože Pikelj in flavtist prof. Jakob Srečević iz Beograda. Koncert obsega originalna dela Händla, Bacha, Krumpholza, Hindemitha. Na zanimiv koncert, ki bo zaključil letošnjo sezono solističnih koncertov, posebej opozarjamo.

GLEDALIŠČA

DRAMA — LJUBLJANA

Cetrtek, 13. maja: Zaprt.

Petek, 14. maja ob 20: Shakespeare: »Romeo in Julija«. Premiera. (Julija — Ivanka Mežanová, Romeo — Boris Kralj, Mercutio — Jurij Souček).

Sobota, 15. maja: Gostovanje ljubljanske Drame v Trstu: ob 20:30: Linhart: »Matiček se ženil«.

Nedelja, 16. maja: Gostovanje ljubljanske Drame v Trstu: ob 18: Cankar: »Hlapci«; ob 20: Cankar: »Hlapci«.

Sprememba repertoarja v Drami: Zaradi bolezni Vladimirja Skrbinška bo premiera »Romeo in Julija« ne danes, v Cetrtek, pač pa jutri, v petek ob 19.30. Skrbinškovo vlogo Mercutio je prevzel Jurij Souček, ki bo igral Mercutio že na premieri v petek in bo nato pri nadaljnjih reprizah alterniral z VI. Skrbinškom.

OPERA

Cetrtek, 13. maja ob 19.30: Gluck: »Ifigenija na Tavridi«. Abonma D. Petek, 14. maja ob 15: Foerster: »Godeljski slavček«. Gostovanje Rudolfa Francla. Zaključena predstava za gimnazijo Ribnica. (Stojlišča in nekaj sedežev bo v prodaji.)

Sobota, 15. maja ob 19.30: Verdi: »Trubadur«. Abonma red. A.

Nedelja, 16. maja ob 19.30: Verdi: »Traviata«. Izven in za podeželje. Nedeljska operna predstava je spremenjena. Ne bo napovedane predstave »Sevillski brivci« popoldne, pač pa bo »Traviata« zvečer ob 19.30. Izven in za podeželje.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Cetrtek, 13. maja ob 20: Slavko Grum: »Dogodek v mestu Gogol«. Red Cetrtek. Vstopnice so tudi v prodaji.

Petek, 14. maja ob 20:30: F. H. Herbert: »Vaskih sto let«. (Davida — Slater — Danilo Bezljaj). Zaključena predstava za GT in TSS II.

Sobota, 15. maja ob 20: Mary Chase: »Harvey«. Izven. Zadnjič.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana — Mestni dom

Sobota, 15. maja ob 20: W. Lichtenberg: »Veselo potovanje«, veseloligra.

Nedelja, 16. maja ob 16: Nestroy-Likar: »Ah ta ljubezen šmentana«, veseloligra z godbo, petiem in plešom. Popoldanska predstava; ob 20: W. Lichtenberg: »Veselo potovanje«, veseloligra. Večerna predstava.

Umri so v Ljubljani

Vode Marija, upokojenka. Pogreb bo v petek ob 14.30 na Zalah.

Fajsar Ivana, Pogreb bo v petek ob 13. na Zalah.

Zupanc Ivana, zasebnica. Pogreb bo v petek ob 15.30 na Zalah.

DROBNI OGLASI

OBVEŠČAM OSEBO ki je oddala v pleskanje julija 1950 pisano mizo, mizico za pisalni stroj in omaro z roletom, naj dvigne omejeno do 1. junija 1954, ker v nasprotnem primeru zapade. — Jakob Senekovič, pleskar, Maribor, Vojašniška ulica 1. M 135

SPORTNI VOZICEK, skoraj nov, poceni prodam. Teslova 23, Mirje.

RADIO

Dnevni spored za cetrtek, 13. maja

Poročila: 5.35, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) — vmes od 5.45—5.55 Jutranja telovadba — 6.30—6.35 Radijski koledar in pregled tiska — 7.20 Za gospodinje — 12.00 Drobne orkestralne skladbe — 12.15 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Opoldanski orkestralni spored — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.45 Iz znanosti in tehnike — 13.55 Pisan spored priljubljenih slovenskih napevov — 14.40 Kaj bo danes na sporedu — 14.45 Stare in nove melodije igra na klavir Borut Lesjak — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Melodije za razvedrilo — 16.00 Radijska univerza: Ing. Vinko Sadar: Zemlja se mašuje — 16.15 Arthur Sullivan: Pineapple Poll, baletna suita v treh delih (Prva izvedba v Radiu Ljubljana) — 17.10 Igrata velika zabavna orkestra Mantovani in Andre Kostelanetz — 17.45 11. tekla tečaj francoskega jezika — 18.00 Iz opere Giacomo Puccinija — 18.30 Družinski pogovori: Vladimir Cvetko: Družinski prazniki — 18.40 Zabavni zvoki — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Kulturni pregled: Zarko Petan: Charlie Chaplin pripoveduje o sebi — 20.15 Slovenske stanovske pesmi (s komentarjem) — 21.00 Koncert ansambla zagrebških solistov — 22.15—23.00 Glasba za ples in razvedrilo.

23.00—24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

Dnevni spored za petek, 14. maja

Poročila: 5.35, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) vmes od 5.45—5.55 Jutranja telovadba — 6.30—6.35 Radijski koledar in pregled tiska — 7.20 Za gospodinje — 12.00 Igra godba na pihala ljubljanske garnizije pod vodstvom kapetana Jožeta Bruna — 12.30 Kmetijski nasvet — 12.30 Opoldanski koncert — L. v. Beethoven: Koncert za klavir in orkester št. 2 v B-duru — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.45 Za pionirje — 14.05 Lahka glasba — 14.40—14.45 Kaj bo danes na sporedu — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Narodne in umelne pesmi poje Mladinski zbor II. gimnazije v Kranju pod vodstvom Viktorija Fijanija — 15.50 Modni kotiček — 16.00 Zeleni ste — poslušajte! — 17.10 Matija Bravničar: Simfonija in Re — 17.50 Domače aktualnosti — Pred letošnjo turistično sezono — 18.00 V zabavnem ritmu — sodelujejo: Trio Jože Kamplj, orkester Helmuta Zacharias in Albert Vossen s svojim ansambлом — 18.25 Jezikovni pogovori — 18.40 Koncert pianistke Jelke Suhadolc-Zalokarje — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.10 Večerni operni koncert — 21.00 Iz sodobne književnosti — Olaf Dunn: Oslušaj fantje — 21.20 Naši ansambli v plesnem ritmu — sodelujejo: Plesni orkester Radija Zagreb, zalavni orkester ljubljanskega plesnega orkestra kvarteta Mojmirja Sepeta — 22.15—23.00 Nočni komorni koncert — 23.00—24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER

Dnevni spored za cetrtek, 13. maja

8.00 Prenos otvoritve kongresa jugoslovanskih ekonomistov v Portorožu — 14.30 Našim ženam — 17.30 Male skladbe velikih mojstrov — 17.40 Srbske in makedonske narodne pesmi — 18.30 Glasbena kronika — 18.40 Poje slovenski narodni trio.

Dnevni spored za petek, 14. maja

11.30 Emlsija za djecu — 13.45 Lahka in zabavna glasba — vmes objave — 14.00 Kulturni razgledi — 14.15

»EKONOMSKA POLITIKA«

objavlja v svoji današnji številki naslednje članke:

- Prve izkušnje pri uporabi novih instrumentov gospodarskega sistema.
- »Umerjen uspeh«.
- Pot modernizacije naših železnic.
- Od kod izgube Mestnega prometnega podjetja Beograd?
- Ali uživa trgovina velik kredit?
- Sovjetski blok uvaža žito.
- Nezaposlenost po svetu raste.

Poleg tega prinaša list beležke in komentarje pod naslovi: Številke ne odražajo vedno dejstev, Kontrahiranje — rezultati, Izjava sekretarja Trgovinske zbornice za Štajersko dr. Erschena, Klavnice in hladilnice v Srbiji, Terminski krediti in uvoz surovin, Dejavnost združenja gradbenih podjetij FLRJ, Plačni sklad v trgovini in dopolnilni davek na dohodek, Stanje posevkov in sadja, Družbene upravljanje v strokovnih šolah, Izvoz-uvoz v aprilu, Letna skupščina Društva ekonomistov Makedonije, Novi gospodarski ukrepi.

V stalni rubriki Iz gospodarske statistike prinaša tabele pregleda obtoka denarja v aprilu, indeks industrijske proizvodnje in gradbeništva v marcu 1954 in fizični obseg industrijske proizvodnje marca 1954.

PRODAMO naslednje

stroje in elektromaterial

stručnice, polavtomatske, planske, vretenške; pnevmatska vrtljiva dvigala; mline za ostružke; kopirni rezkalni stroj; skobelni stroj; »Ajax« vzmetno kladivo; traktorje 44 KS; mostno tehnično, 10 ton; krožne žage, kompletne z motorjem; transformatorje, oljne in suhe, tudi merilne; generatorje; elektro-motorje, tudi za istosmerni tok; pretvorilce; oljna stikala; več zaganjačev; ločilna stikala; razdelilne omarice; nekaj podpornih izolatorjev; nekaj bakrene žice in »AL« vrvi; ozemljitvene pocinkane ploščice; nekaj kabla NHEKBA in NG 150 in 3 X 35 — itd.

Natančnejši podatki in cena pri

Železarni Ravne, Ravne na Koroškem, SLOVENIJA

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD FLRJ ZAGREB

Je odstopil Znanstveni knjigarni založniškega zavoda Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti — Zagreb

za področja:

- LJUDSKO REPUBLIKO HRVATSKO
- LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO
- LJUDSKO REPUBLIKO BOSNO IN HERCEGOVINO
- SVOBODNO TRŽAŠKO OZEMLJE

izključno pravico

zbiranja in sprejemanja naročnine in prodaje za naslednje svoje enciklopedične izdaje:

- Enciklopedija Jugoslavije (komplet 8 zvezkov),
- Splošna enciklopedija (komplet 6 zvezkov),
- Pomorska enciklopedija (komplet 7 zvezkov),
- Enciklopedija likovne umetnosti (komplet 4 zvezki),
- Glasbena enciklopedija (komplet 2 zvezka),
- Zdravstvena enciklopedija (komplet 6 zvezkov),
- Gozdarska enciklopedija (komplet 2 zvezka),
- Kmetijska enciklopedija (komplet 4 zvezki),
- Tehnična enciklopedija (komplet 6 zvezkov),
- Bibliografija razprav, člankov in književnih prilog (komplet okoli 25 zvezkov).

Znanstvena knjigarna bo za vse te izdaje sprejemala naročnino in jih prodajala na isti način, za isto ceno in po enakih pogojih, kakor doslej Leksikografski zavod FLRJ.

Vsi zainteresirani — posamezniki, ustanove in knjigarne — z navedenih področij naj se v bodoče glede vseh vprašanj obračajo neposredno na

ZNANSTVENO KNJIGARNO — ZAGREB

Preradovičeva ulica 2, telefon 35-122, tekoči račun 408-T-152,

ki bo nadalje sprejemala naročnino in naročila ter dajala brezplačno vsa potrebna pojasnila in ustrezne prospekte.

Znanstvena knjigarna je prevzela tudi pravico sprejemanja naročnine in prodaje navedenih leksikografskih izdaj za tujino.

Vsi dosedanja direktni naročniki raznih enciklopedičnih izdaj z navedenih področij naj še nadalje pošiljajo naročnino in eventualna vprašanja neposredno Leksikografskemu zavodu FLRJ, Zagreb, Jurišičeva ulica 3/II.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Angleški film

»KRUTO MORJE«

Predstave ob 16, 18.30 in 21. Predprodaja vstopnic od 10—11 in od 15 dalje.

KINO »SLOGA«

Amer. barvni film: »Proti vsem zastavam«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 18 je matineja istega filma. Predprodaja vstopnic od 9—11 in od 14 dalje.

KINO »SOCA«

Amer. barvni film: »Skaramuš«. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 10—11 in od 15 dalje.

LETNI KINO »TABOR«

Amer. barvni film: »Obzorja na zahodu«. Tednik. Predstave ob 20.30. Predprodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film: »Krvna osveta«. Tednik: Sportni pregled št. 1. Predstave ob 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 17 dalje. Danes zadnjič.

KINO »SISKA«

Amer. film: »Rečelaska in kavboj«. Sportni pregled št. 2. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

JESENICE »RADIO«

Italij. film: »Pot nade«. Predstavi ob 18 in 20. »PLAVZ«: Amer. film: »Sled v pristanišču«. Predstava ob 19.

CELJE »UNION«

Angl. film: »Kavran«. — »DOM«: Italij. film: »Za dva solida upanja«.

PTUJ »AMER.«

Predstave ob 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 9—11 in od 15 dalje.

KINO »KOMUNA«

Angleški barvni film

»HENRIK V.«

Brez tednika. — Predstave ob 15, 18.30 in 21. — Ob 18 bo matineja istega filma. — Prodaja vstopnic od 9—11 in od 15 dalje.

OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA CELJE

razpisuje mesto direktorja

za Trgovsko podjetje »Vino« OZZ Celje.

Pogoj: komercialist z najmanj 5-letno prakso v vinarski stroki.

Nastop službe takoj — plača po tarifnem pravilniku. Prošnje z opisom dosedanje službe in kratkim življenjskim opisom pošljite najpozneje do 25. junija t. l. na tajništvo Okrajne zadrzne zveze, Celje, Cankarjeva 4.

PRODAMO

AVTOMAT ZA IZDELAVO VEČJIH KOMPLICIRANIH DELOV s 6 operacijami, uporaben, z dvema elektromotorjema znamke »Löwe«. Cena ugodna.

KUPIMO

VSAKO KOLIČINO MEDENINASTEGA BAKRENEGA ali TOMBAK TRAKU 0,3 ali 0,4 X 65 mm in širših dimenzij.

»RADIO ELEKTRO« prej »NIKOLA TESLA«, Kragujevac, telefon 24-68.

2353

INDUSTRIJA ZA PREDELAVO BOMBAŽA

»RATKO PAVLOVIČ« — NIŠ

RAZPISUJE NATECAJ ZA:

tehničnega direktorja

Pogoji: fakultetna izobrazba (visoka tekstilna šola — tehnološka fakulteta) ali srednja tekstilna šola z daljšo prakso v tekstilni industriji bombažne smeri. Zaželeno je znanje nemščine ali francoščine.

dva inženirja tehnologa

s prakso ali brez nje.

Plača po sporazumu.

Ponudbe z opisom dosedanjega dela pošljite najpozneje do 25. maja 1954 na naslov: INDUSTRIJA ZA PRERADU PAMUKA »RATKO PAVLOVIČ« — NIŠ.

2385

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR ČRNOMELJ

razpisuje

natečaj

za sprejem naslednjih uslužbencev pri Okrajnem ljudskem odboru v Črnomlju:

PRAVNIKA za šefa pravne službe na tajništvu OLO

PRAVNIKA za upravno pravni sektor tajništva za gospodarstvo OLO

PRAVNIKA za referat za skrbništvo tajništva za zdravstvo in socialno politiko OLO

EKONOMISTA za referenta v uradu za plan DVA EKONOMISTA ali uslužbenca s prakso v finančnih poslih za finančne inšpektorje pri tajništvu za gospodarstvo OLO

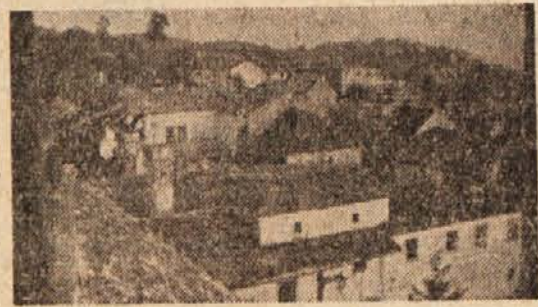
Plača po dogovoru. — Za vsa delovna mesta so predvidene dopolnilne plače do 8000 din mesečno. — Ponudbe je treba poslati na Okrajni ljudski odbor Črnomelj. — Družinska in samska stanovanja so na razpolago.

PRED VELIKIM LJUDSKIM ZBOROVANJEM NA STJAKU

Ob desetletnici prve konference primorskih žensk

Pripravljalni odbori že delujejo v vseh štirih primorskih okrajih — Računajo, da se bo velikega zborovanja, ki bo 5. in 6. junija, udeležilo več tisoč žensk iz Primorske in drugih krajev

Na Primorskem se že nekaj časa pripravljajo na veliko ljudsko zborovanje, združeno z obširnimi programom kulturnih in drugih prireditvev, ki bo 5. in 6. junija na Stjaku v počastitev desete obletnice prve konference SPZS (Slovenske protifašistične ženske zveze), ki je bila dne 2. februarja 1944.

Motiv s Stjaka, partizanske vasiče na Vipavskem, kjer je bila 2. februarja 1944 prva konferenca primorskih žensk

Na Primorskem se že nekaj časa pripravljajo na veliko ljudsko zborovanje, združeno z obširnimi programom kulturnih in drugih prireditvev, ki bo 5. in 6. junija na Stjaku v počastitev desete obletnice prve konference SPZS (Slovenske protifašistične ženske zveze), ki je bila dne 2. februarja 1944.

l ostalega prebivalstva iz Primorske in drugih krajev Slovenije. Povabilji so tudi ugledne javne in politične delavke ter predstavnice najvišjih organov ljudske oblasti iz Ljubljane. Na vsakem pogledu čim boljje uspešna. So le govorila organizacijska sekretarka CK ZKS tov. Vida Tomšič. V kulturnem delu programa je med drugim predviden tudi nastop združenih primorskih pevskih zborov in igralske sku-

pine IX. korpusa, ki bo že nekaj dni pred proslavo gostovala po okoliških vaseh.

Stjak, ali Sv. Jakob, kakor se je imenovala v davnih časih, je majhna in tiha vas — skupaj približno 30 hiš — s lepim razgledom po vsej Vipavski dolini. Telo celo dalje na cerkvo in Re-pentabru pri Trstu. V jasnih poletnih dneh je videti sončno Gorico in morje pri Tržiču.

Med vojno je bilo na Stjaku zelo živahno in se je vas spreminila v pravcato partizansko taborišče. Tu so taborili in se ustavljali prvi primorski partizani in politični delavci, med njimi tudi dr. Jože Vilfan in Janko Premrl-Vojko.

Največji dogodek v zgodovini Stjaka je bila nedvomno prva konferenca primorskih žensk, katere se je udeležilo okoli 350 žensk iz vseh krajev Slovenskega Primorja, vključno Trsta in Gorice. Večina delegatki je prišla na konferenco naravnost s položajev in se je morala na poti prebijati s skoraj nepretrdnih in zasneženih hribov in mimo številnih sovražnih postojank in zasjed. Prišla sta tudi predsednica SPZZ tov. Angela Ocep in predstavnik takratnega Pokrajinskega odbora OF in Pokrajinskega komiteja KPS dr. Jože Vilfan. To je bilo prvič, da so se zbrale ženske iz vseh krajev Primorske in med gumenjem topov in sredi velikih bitk proti osvobodnemu fašizmu sprejele več dalekosežnih sklepov, ki so jih ženske pozneje vestno izpolnile.

O delu žensk na Primorskem in o njihovem sodelovanju v oboroženem boju jugoslovanskih narodov proti okupatorju je poročala pokojna Zora Rupena-Katja, ali »dekle s kitami«, kakor se je še vedno zelo radi spominjajo na Vipavskem in drugod.

Tovarišica Katja je prišla na Primorsko pomladi 1943. leta po nalogu CK KPS, da bi sodelovanju primorskih žensk v narodnoosvobodilni borbi dala ustrezne organizacijske oblike in ustanovila politično organizacijo SPZZ.

Največji uspeh konference je nedvomno v tem, da je dala pobudo za široki razmah kulturno-prosvetnega dela med prebivalstvom. V naslednjih mesecih je po vsej Primorski in celo v okupiranim Trstu vzniklo na desetine in desetine slovenskih šol, prosvetnih društev, pevskih zborov, igralskih skupin ter raznih izobraževalnih krožkov in dručin.

Ko smo bili pred dnevi na Stjaku, so nam ženske-udeleženke pripovedovale razne podrobnosti o pripravah in vzdušju, ki je bilo na konferenci. Sedaj se vsa vsa pripravljajo, da petega in šestega junija čim bolj svečano sprejme v svoji sredi nekdanje borke in druge ženske, ki so prisostvovali konferenci, in ostale goste.

Planinska kočna na Mrzlici nad Trbovljami

Posvetovanje zasavskih planincev

Z letošnjimi sredstvi bodo dogradili kočna na Prehodavcih v Julijskih Alpah in nadaljevali gradnjo planinske postojanke na Kumu

Trbovlje, 11. maja.

Včeraj so se v kočji na Sv. Gori na povabilo okrajnega odbora SZDL zbrali zastopniki vseh zasavskih planinskih društev. Posvetovali so se predvsem o nekaterih gospodarskih vprašanjih, ki jih bo letos ob skromnejših sredstvih težje rešiti. Sporazumno so med posameznimi društvi razdelili minimalno dotacijo iz okrajnega proračuna. Dobro tretjino teh sredstev bodo porabili za dograditev planinske kočne na Prehodavcih v Julijskih Alpah. Ta postojanka, ki je že pod streho, bo pomembna točka na prehodu iz doline Sedmerih triglavskih jezer v Trento. Planinsko društvo »Kum« bo letos nadaljevalo z gradnjo in uredilo notranjščino planinske postojanke na Kumu, ki jo v letnem času in tudi pozimi obiskuje čedalje več turistov iz smučarjev. Obnove bi bili potrebni sicer tudi dobro obiskovani zasavski postojanki na Mrzlici in Kalu, vendar se bodo letos tu omejili zgolj na

to, da ju ohranijo v uporabnem stanju. O nameri planinskega društva iz Zagorja, da bi gradili na Čemšenjski planini kočna, pa mnogi planinci sodijo, da bi ta gradnja ekonomsko ne bila najbolj posrečena. Čemšenjska planina je namreč že nekoliko oddaljena ter nima tako primernih smučišč, kakor jih imajo nekatere druge zasavske postojanke.

Načelno so zasavski planinci razpravljali tudi o republikanskem kreditu, ki je po ukinitvi regresov namenjen za pospeševanje turizma in planinstva. Del tega turizma je dobila tudi Planinska zveza Slovenije ter ga na običnem zboru v Mariboru že razdelila za graditev nekaterih planinskih postojank. Zasavje, ki je nekoč tudi precej pripomoglo k regresom, je ob tem kreditnem viru ostalo doslej prazen rok. Zasavski planinci menijo, da bi bilo pri dodelitvi kreditov precej bolj vzpodbudno, če bi čim več planinskih društev dobilo manjše kredite, kot pa da dobijo velike kredite le nekatera društva. Manjši krediti namreč nedvomno dosti bolj vzpodbudno vplivajo na planince, da tudi iz lastnih sil čim več doprinejajo za napredek turizma in planinstva! Marsikje se da namreč tudi iz lastnih sil še precej narediti!

Podrobneje so planinci razpravljali tudi o cenah v planinskih postojankah, ki bodo za članstvo skoraj enake, kot so cene gostinskih storitev v dolini. Obnovili bodo tudi nekaj že slabih in »brisanih« markacij, zlasti markacij s Save na Sv. Goro. Za posamezna zasavska planinska društva pa so določili »Planinske nedelje« tako-le: Radeče 9. maj, Zagorje 1. nedelja po 15. maju, Trbovlje 1. nedelja v juniju, Mrzlica 1. nedelja v avgustu, Hrastnik 1. nedelja po 15. avgustu.

Izterjani davek je poneverjal

Jožef Gašček je bil uslužbenec Uprave za dohodke pri MLO v Mariboru. Izterjaval je davek na območju občine Kamnica. Nabranega denarja pa ni odvaljal v mestno blaginjo, ampak ga je spravil zase. Denarje in krivdalo je obravnaval pred Okrajnim sodiščem v Mariboru v celoti priznal. Obsojen je bil na 4 mesece zaporja pogojno za dobo 3 let, ker je sodišče upoštevalo težne okoliščine, iskreno priznanje ter odkritosrčno kesanje.

neže. Ko so se napadali zagovarjali pred Okrajnim sodiščem v Mariboru, so dejanje zanikali in celo skušali izpovedati krivdo na milicih. Na podlagi izpovedi prič na je bilo mogoče vsem trem nasilnežem dokazati krivdo. — Ivan Savec je bil obsojen na 1 leto zaporja, Anton Savec na 8 mesecev in Mihael Kac na 3 mesece.

DENAR ŠPORTNEGA KLUBA JE PONEVERIL

Anton Rebov je bil leta 1953 blagajnik nogometnega kluba »Kovinar« v Mariboru. Cikanarino, ki jo je pobiral, pa ni odvaljal v blaginjo, temveč jo je spravil v svoj žep. Tako si je prisvojil, kot so na sodniški ugotovili, 8647 din. Kor blagajnik kluba je tudi s čekom dvignil pri Narodni banki za nogometni klub »Kovinar« 50.000 din. od tega zneska pa je poneveril 35.000 din. Okrajno sodišče v Mariboru ga je obsodilo na 5 mesecev zaporja.

NEPOŠTEN POVELJNIK GASILSKE ČETE

Alojz Kranjc je bil zaposlen v Tovarni avtomobilov v Mariboru kot poveljnik poklicnih gasilcev, kasneje pa je prevel tudi poveljstvo prostovoljne gasilske čete. Pri opravljanju tega posla si je prilastil dve novi gasilski uniformi, vredni 18.000 din, razen tega pa je ponaredil tudi naročilno in si na račun gasilske čete naročil blago zase. Sodišče ga je obsodilo na 4 mesece zaporja.

PREŽIVNINE IN DAVKOV NOČE PLACATI

Mizarski mojster Franc Piki v Mariboru noče plačevati preživnine za ločeno ženo in dve hčerki. Zaradi tega je bil že obsojen na 2 mesece zaporja, in sicer pogojno za 3 leti. Tudi noče plačevati davkov, zaradi česar mu je Uprava za dohodke v Mariboru zarubila nov kaus. Piki pa se za rubež ni zmenil in je zarubljeni kaus prodal. Okrajno sodišče v Mariboru je na ponovni obravnavi preključno pogojno obsodilo in je izreklo kazen 3 mesecev zaporja, ki bo Franca Pika verjetno spametovala.

POŠTAR JE IZDAJAL URADNE TAJNOSTI

Na pošti v Voličini pri Mariboru je bil uslužben kot poštar Franc Lovrenčič. Ves prosti čas je posvečal uccerkvemu pomlu. Bil je zelo natančen in vesten organist, zato ga je okoliška duhovščina zelo cenila. V začetku decembra 1953 je bil Lovrenčič povabljen na pojedino v župnišče v Koreni. Ob tej priložnosti je navzočim duhovnikom ves navdušen pripovedoval, da je ob volitvah v Ljudsko skupščino novembra 1953 prisluškoval kot dežurni telefonist na pošti v Voličini zaupnemu razgovoru dveh miličnikov o trganju volilnih plakatov, česar je bila osumnjena župnikova kuharica. Zaradi izdajanja uradne tajnosti je bil obtožen pred sodiščem. Na obravnavi je dejanje tajni, a mu je bilo v celoti dokazano, tako da ga je sodišče obsodilo na 7 mesecev strogega zaporja. Zaradi nezaneležnosti pa je bil seveda tudi odpuščen iz poštno službe.

NEVAREN VLOMLEC OBSOJEN

Pred Okrajnim sodiščem v Mariboru se je zagovarjal 87-letni Drago Dreven, doma iz čakavskega okraja na Hrvaškem. Dreven je bil zaradi vtiomov in tatvin že večkrat kaznovan, sedaj pa je bil obtožen, da je od leta 1950 pa do leta 1953 vlijmalj v razne trgovine, gostilne, kleti, stanovanja, posebno pa v Domove igre in dela v ljutomerskem in ptujškem okraju. Obtožnica mu je očitala 33 vtiomnih tatvin. Prilastil si je vse, kar mu je prišlo pod roko: tekstilno blago, jedila, pižame, obleke, perilo, obutev in razne druge drobnarije. Vse tatvine je Dreven dosledno in zakrknjeno zanikal. Zatrjeval je, da so bili nekateri predmeti, ki so jih pri njem dobili, njegovi, o ostalih ukradenih predmetih pa je trdil, da jih je kupil od neznanih oseb. V petih primerih so preiskovalni organi našli celo prstne odtise na kragni vtioma, o katerih so ugotovili, da so to Drevenovi prstni odtisi. Vse to pa Drevenove trditve zakrknjenosti ni niti malo omajalo. Na cedilu ga je pustila celo lastna hčerka, ki je v preiskavi izpovedala, da njen oče ni bil nikjer zaposlen, da je vedno pohajal okrog in da je v raznih nočnih pohodov prinašal domov razno blago. Sodišče se je v celoti prepričalo o Drevenovi krivdi in ga obsodilo na 16 let strogega zaporja.

ZADNEJSE

V ZENEVI RAZPRAVLJAJO O INDOKINI

Na včerajšnji seji ni bilo napredka

Cu En Laj je v celoti odklonil francoski načrt kot temelj za razpravo — Eden je pozval delegate, naj razpravljajo o dosedanjih predlogih

(Od posebnega dopisnika »Borbe«) Zeneva, 12. maja. Danes so pričakovali na ženevski konferenci tudi govor šefa francoske delegacije Bidaulta. Iz Pariza so davi prispjele vesti, da je francoski kabinet sestavil napotila za Bidaultov govor, ki naj bi ga imel danes. Gre namreč za načrt o politični rešitvi problema Indokine, o katerem Bidault v soboto ni hotel govoriti.

Imenovanje kandidata za predsednika republike Turčije

Ankara, 12. maja (AP). Parlamentarna skupina Demokratske stranke je na današnjem sestanku vnovič imenovala Djelala Bajara za svojega kandidata za predsednika republike. Nova turška Narodna skupščina se bo sestala 14. maja, da bi izvolila novega predsednika republike. Po izvolitvi predsednika republike bo dosedanji predsednik vlade Menderes podal ostavko vlade. Pričakujejo, da bo Djelal Bajar ponovno dal Menderesu mandat za sestavo nove vlade.

IZ POLITIČNEGA ŽIVLJENJA FRANCIJE

Danes bodo reševali krizo vlade

Parlamentu je ostalo 24 ur za razmišljanje

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Pariz, 12. maja. Jutri bo Lanlet zahteval ponovno zaupnico parlamentu, v katerem se je po padcu Dien Bien Fuja tako v opoziciji kakor med strankami večine okrepilo nezadovoljstvo v vladno politiko, ki ni bila v stanju »niti najti vojaško rešitev Indokitskega problema, niti zdaj resno ne premissija o skienitvi miru.

Nedvomno drži: taka koalicijska bi se lahko formirala, če bi bila ostvarjena večina, ki bi imela kolikor toliko skupno stališče glede rešitve indokitskega vprašanja, in s predpostavko, da bi tudi uspela. Ta vlada bi imela kratko življenje, ker bi se njena koalicijska razbilna že ob prvi bližnji oviri: ratifikaciji EOS.

Problem je skoraj nerešljiv. Toda v francoski praksi ni pravila, da morajo biti vlade dolgo dobo. Čeprav v Parizu nihče ne izključuje možnosti, da bo Lanlet jutri po glasovanju podal ostavko predsedniku Cotyju, je verjetno, da se bo ponovil primer minule četrtke: po razpravi, v kateri bo občutiti povečano nezadovoljstvo do vladne politike, bo večina glasovala za Lanleta in s tem odvrnila krizo vlade, hkrati pa seve podaljšala krizo parlamenta.

»Ljudska republika Kitajska si ne more kaj, da ne bi posvetila pozornosti vojni, ki se razširja v sosednjih državah in ki grozi, da se bo razširila« — je dejal šef kitajske delegacije. Cu En Laj je odklonil glasove

o kitajski intervenciji v indokitski vojni. »S temi glasovi želijo zaslepit svetovno javnost zaradi ameriške intervencije v indokitski vojni in vnesti razdor med azijske narode« — je dejal Cu En Laj.

Ko je nudi podporo načrtu Ho Si Minhove delegacije in ko je v celoti odklonil francoski načrt kot temelj za razpravo, je kitajski minister poudaril, da je treba dati narodom Indokine popolno neodvisnost, svobodo in enokopravnost.

V kratkem govoru je med današnjo sejo britanski minister Eden pozval delegate, naj poskušajo preomotriti nekaj praktičnih vprašanj, ki se postavljajo.

»Kolikar sem razumel,« je dejal Eden, »se strinjamo, da mora biti prvi korak ustavitve bojev. Če je tako, pogledimo, ali se lahko strinjamo glede skupne cone in glede vprašanj umika Ho Si Minhovih enot iz Laosa in Kambodje, razorožitve neregularnih enot iz mednarodnega nadzorstva OZN.«

Ameriški predstavnik Bedell Smith, ki je prav tako govoril na današnji seji, je podprl stališče Bao Dajevega predstavnika. Pozdravil je sugestijo, ki jo je dal Eden, poudarjajoč, da ameriška delegacija z velikim zanimanjem pričakuje, da se bodo tudi ostali udeleženci izrazili o potrebi nagle ustavitve ognja. V. Teslić

Sestanek Malik - Selwin Lloyd

London, 12. maja (AFP). Sovjetski veleposlanik v Veliki Britaniji Jakob Malik se je davi sešel z namestnikom zunanjega ministra Selwynom Lloydom. Malik je baje obiskal Foreign Office, da bi v imenu sovjetskih republik Bele Rusije in Ukrajine podpisal konvencijo UNESKO.

Popoldne se je Malik zopet sestal s Selwynom Lloydom in z njim obravnaval vprašanja v zvezi z mednarodno razorožitveno konferenco. Poročali smo že, da bo Selwyn Lloyd vodil britansko delegacijo na tej konferenci, ki se začne jutri.

Evakuacija ramjencev iz Dien Bien Fuja

Saigon, 12. maja (AP). Francosko poveljstvo je nočjo sporočilo, da bodo jutri napravili poskus, da bi se skupina francoskih letalskih in tehničnih strokovnjakov s helikopterjem spustila pri Dien Bien Fuju. Francoske častnike bodo čakali predstavniki vietnamske generala Giapa in bodo z njimi našli najprimernejši način za evakuacijo 1300 hudo ranjenih Francozov, Maročanov, Alžircev, Vietnamcev in tujih legionarjev.

Sing Man Ri odklanja ameriški načrt

Seul, 12. maja. (Reuter.) Predsednik južnokorejske vlade Paik Tu Cin je danes na tiskovni konferenci dejal, da je predsednik Južne Koreje Sing Man Ri odklonil načrt za združitve Koreje, ki ga je predlagala ameriška vlada. Predsednik vlade ni povedal ničesar o podrobnostih tega ameriškega načrta.

Okazaki o Ženevi

Tokio, 12. maja (AFP). Japonski zunanji minister Okazaki je danes izrazil upanje, da bo ženevska konferenca omogočila najti možnosti glede ureditve korejskega in indokitskega vprašanja. Dejal je, da je Japonska na obeh vprašanjih zelo zainteresirana in da je pripravljena na gospodarskem področju prispevati h kolektivni obrambni organizaciji azijskih držav.

Nočne brzo'ave

ZENEVA — Predstavnik britanske delegacije je izjavil, da za sedaj ne prihaja v poštev odhod zunanjega ministra Edena v London.

DUNAJ — Po treh budih incidentih med sovjetskimi vojniki in civilnim prebivalstvom, ko so štirje avstrijski državljani izgubili življenje, je avstrijska vlada sklenila poslati protest sovjetskemu visokemu komisarju.

WASHINGTON — Ko je govoril delegatom neke sindikalne organizacije, se je senator McCarthy vnovič izrazil proti trgovinski izmenjavi s Kitajsko.

TEHERAN — Apelacijsko sodišče je potrdilo obsodbo, s katero so dr. Mosadiki odmerili tri leta zaporja. HEIDELBERG — Glavni štab ameriških sil v Evropi je sporočil, da je neko čiškoslovaško letalo pristalo v bližini Grafenwehra na Bavarskem. Pilot je zaprosil ameriške oblasti za politično zatočišče.

WASHINGTON — Francoski veleposlanik v Washingtonu Bonnet je včeraj obiskoval zunanjega ministra ZDA Dullesa. Bonnet je izjavil, da sta se razgovarjala o položaju na Daljnem vzhodu in v Indokini.